

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಬದ್ಧೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಛಿದೇವ ||೨೦||

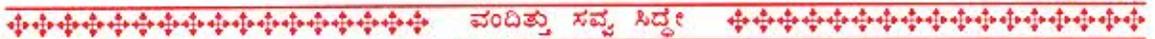
ಏಕಸ್ಯ ಮೂಢೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಛಿದೇವ ||೨೦||

ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪವಾಗುತ್ತದೆ, ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅತೀಂದ್ರಿಯನುಬದ್ಧ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ||೬೯||

ಈಗ ೨೦ ಕಲಶಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನಯಪಕ್ಷದ ವಿಶೇಷ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-
ಯಾವನು ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ನಯಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತತ್ತ್ವವೇತ್ತ (ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ) ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಬದ್ಧಃ] ಜೀವವು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಬದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು (ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವನು) ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ಯಾವಾಗಲೂ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ (ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು ಹೇಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ).

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹಾರನಯವನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಕಥನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪರನಿವಿತ್ತದಿಂದ ಚೈತನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅನೇಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಗೌಣಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಅವರು ಜೀವವನ್ನು ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವ-ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಶುದ್ಧ, ನಿತ್ಯ, ಅಭೇದ, ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರನೆಂದು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಈಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ಯಾವನು ಈ ಶುದ್ಧನಯದ್ದೂ ಪಕ್ಷಪಾತ (ವಿಕಲ್ಪ) ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನೂ ಆ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಸ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. ಆಶುದ್ಧನಯದ ಮಾತಾದರೂ ಏಕೆ ಬೇಕು ? ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವನಾದರೂ ಶುದ್ಧನಯದ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರೀತಿಯು ಬಿಡದಿರುವುದರಿಂದ ವೀತರಾಗತೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಾರದು. ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದನಂತರವೇ ಸಮಯಸಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶುದ್ಧ ನಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವಮಾಡಿ

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ರಕ್ಷೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೨೨||

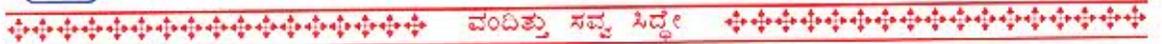
ಏಕಸ್ಯ ದುಷ್ಟೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೨೩||

ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವೀತರಾಗ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ||೨೦||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಮೂಢಃ] ಜೀವವು ಮೂಢ (ಮೋಹಿ) ಇದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಮೂಢವಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ಯಾವಾಗಲೂ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. (ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು ಹೇಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.) ||೨೧||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ರಕ್ತಃ] ಜೀವವು ರಾಗಿಯಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ರಾಗಿಯಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೨||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ದುಷ್ಟಃ] ಜೀವವು ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೩||

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಛಿದೇವ ||೨೪||

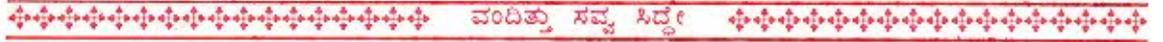
ಏಕಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಛಿದೇವ ||೨೫||

ಏಕಸ್ಯ ಜೀವೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಛಿದೇವ ||೨೬||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಕರ್ತಾ] ಜೀವವು ಕರ್ತೃವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಕರ್ತೃವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೧೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೪||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಭೋಕ್ತಾ] ಜೀವವು ಭೋಕ್ತೃವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಭೋಕ್ತೃವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೧೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೫||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಜೀವಃ] ಜೀವವು ಜೀವವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಜೀವವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೧೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಸೂಕ್ತೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೨೨||

ಏಕಸ್ಯ ಹೇತುರ್ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೨೩||

ಏಕಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೨೪||

[ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೨||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಸೂಕ್ತಃ] ಜೀವವು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೨||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಹೇತುಃ] ಜೀವವು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೨೩||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಕಾರ್ಯಂ] ಜೀವವು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಕಾರ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಭಾವೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೦||

ಏಕಸ್ಯ ಚೈಕೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೧||

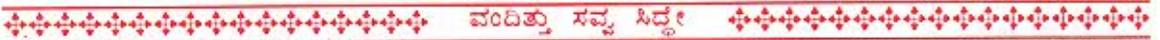
ಏಕಸ್ಯ ಸಾಂತೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೨||

[ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೦||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಭಾವಃ] ಜೀವವು ಭಾವವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಭಾವರೂಪವಾಗಿದೆ) [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಭಾವವಿಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಅಭಾವರೂಪವಿದೆ) [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯ತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೦||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಏಕಃ] ಜೀವವು ಒಂದೇ ಇದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಒಂದಿಲ್ಲ (ಅನೇಕವಿವೆ) [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯ತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೧||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಸಾಂತಃ] ಜೀವವು ಸಾಂತ (ಅಂತಸ್ಸಹಿತ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಸಾಂತ (ಅಂತಸ್ಸಹಿತ) ವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ನಿತ್ಯೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೩||

ಏಕಸ್ಯ ವಾಚ್ಯೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೪||

ಏಕಸ್ಯ ನಾನಾ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋರ್ಧ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೫||

ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೩||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ನಿತ್ಯಃ] ಜೀವವು ನಿತ್ಯವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ನಿತ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೩||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ವಾಚ್ಯಃ] ಜೀವವು ವಾಚ್ಯ (ವಚನಗೋಚರ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ವಾಚ್ಯ (ವಚನಗೋಚರ) ವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೪||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ನಾನಾ] ಜೀವವು ನಾನಾರೂಪವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ನಾನಾರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ (ಪರಸ್ಯ) ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಚೇತ್ಯೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೬||

ಏಕಸ್ಯ ದೃಶ್ಯೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೭||

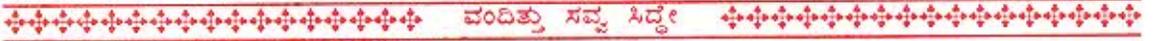
ಏಕಸ್ಯ ವೇದ್ಯೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೮||

ಪಕ್ಷವಿದೆ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೬||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಚೇತ್ಯಃ] ಜೀವವು ಚೇತ್ಯ (ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ಚೇತ್ಯ (ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯ)ವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೬||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ದೃಶ್ಯಃ] ಜೀವವು ದೃಶ್ಯ (ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ದೃಶ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ; [ಇತಿ] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್‌ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೭||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ವೇದ್ಯಃ] ಜೀವವು ವೇದ್ಯ (ಅನುಭವಯೋಗ್ಯ, ತಿಳಿಯಲಯೋಗ್ಯ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು ವೇದ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು

(ಉಪಜಾತಿ)

ಏಕಸ್ಯ ಭಾತೋ ನ ತಥಾ ಪರಸ್ಯ
ಚಿತಿ ದ್ವಯೋದ್ವಾವಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೌ |
ಯಸ್ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತ-
ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಖಲು ಚಿಚ್ಚಿದೇವ ||೮೯||

(ವಸಂತತಿಲಕ)

ಸ್ವೇಚ್ಛಾಸಮುಚ್ಛಲದನಲ್ಪವಿಕಲ್ಪದಾಲಾ-
ವೇವಂ ವ್ಯತೀತ್ಯ ಮಹತೀಂ ನಯಪಕ್ಷಕಕ್ಷಾಮ್ |
ಅಂತರ್ಬಹಿಃ ಸಮರಸೈಕರಸಸ್ವಭಾವಂ
ಸ್ವಂ ಭಾವವೇಕಮುಪಯಾತ್ಯನುಭೂತಿಮಾತ್ರಮ್ ||೯೦||

ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ||೮೯||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಭಾತಃ] ಜೀವವು 'ಭಾತ' (ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಎಂದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ) ವಾಗಿದೆ [ಏಕಸ್ಯ] ಎಂದು ಒಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ, ಮತ್ತು [ನ ತಥಾ] ಜೀವವು 'ಭಾತ'ವಾಗಿಲ್ಲ [ಪರಸ್ಯ] ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ನಯದ ಪಕ್ಷವಿದೆ ; [೯೩] ಹೀಗೆ [ಚಿತಿ] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ [ದ್ವಯೋಃ] ಎರಡು ನಯಗಳ [ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಪಾತೌ] ಎರಡು ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. [ಯಃ ತತ್ತ್ವವೇದೀ ಚ್ಯುತಪಕ್ಷಪಾತಃ] ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತನು ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ [ತಸ್ಯ] ಅವನಿಗೆ [ನಿತ್ಯಂ] ನಿರಂತರವಾಗಿ [ಚಿತ್] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವವು [ಖಲು ಚಿತ್ ಏವ ಅಸ್ತಿ] ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಬದ್ಧ-ಅಬದ್ಧ, ಮೂಢ-ಅಮೂಢ, ರಾಗೀ-ಅರಾಗೀ, ದ್ವೇಷಿ-ಅದ್ವೇಷಿ, ಕರ್ತೃ-ಅಕರ್ತೃ, ಭೋಕ್ತೃ-ಅಭೋಕ್ತೃ, ಜೀವ-ಅಜೀವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸ್ಥೂಲ, ಕಾರಣ-ಅಕಾರಣ, ಕಾರ್ಯ-ಅಕಾರ್ಯ, ಭಾವ-ಅಭಾವ, ಏಕ-ಅನೇಕ, ಸಾಂತ-ಅಸಂತ, ನಿತ್ಯ-ಅನಿತ್ಯ, ವಾಚ್ಯ-ಅವಾಚ್ಯ, ನಾನಾ-ಅನಾನಾ, ಚೇತ್ಯ-ಅಚೇತ್ಯ, ದೃಶ್ಯ-ಅದೃಶ್ಯ, ವೇದ್ಯ-ಅವೇದ್ಯ, ಭಾತ-ಅಭಾತ, -ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ನಯಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಿವೆ. ನಯಗಳ ಕಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಪುರುಷನು ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತತ್ತ್ವದ-ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ ನಯಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವದ ಚಿತ್ ಸ್ವರೂಪತ್ವದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಂದಿತ್ತು ಸವ್ಯ ಸಿದ್ಧೇ

ವಿಜೃಂಭಿತಶ್ರುತಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಿಕಲ್ಪಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಮನೇಽಪಿ ಪರಪರಿಗ್ರಹಪ್ರತಿನಿವೃತ್ತಿತ್ಯುಕ್ಯತಯಾ ಸ್ವರೂಪ-
ಮೇವ ಕೇವಲಂ ಜಾನಾತಿ, ನ ತು ಖರತರದೃಷ್ಟಿಗೃಹೀತಸುನಿಸ್ತುಷನಿತ್ಯೋದಿತಚಿನ್ಮಯಸಮಯಪ್ರತಿಬ-
ದ್ಧತಯಾ ತದಾತ್ಮೇ ಸ್ವಯಮೇವ ವಿಜ್ಞಾನಘನಭೂತತ್ವಾತ್ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಸಮಸ್ತಾಂತರ್ಬಹಿರ್ಬಲ್ಪ-
ರೂಪವಿಕಲ್ಪಭೂಮಿಕಾತಿಕ್ರಾಂತತಯಾ ಸಮಸ್ತನಯಪಕ್ಷಪರಿಗ್ರಹದೂರೀಭೂತತ್ವಾತ್ಕಂಚನಾಪಿ ನಯ-
ಪಕ್ಷಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯಾತಿ, ಸ ಖಲು ನಿಖಿಲವಿಕಲ್ಪೇಭ್ಯಃ ಪರತರಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ ಪ್ರತ್ಯಗ್ಞೋತಿ-
ರಾತ್ಮಖ್ಯಾತಿರೂಪೋಽನುಭೂತಿಮಾತ್ರಃ ಸಮಯಸಾರಃ |

(ಸ್ತುತತ)

ಚಿತ್ಸ್ವಭಾವಭರಭಾವಿತಭಾವಾ-
ಭಾವಭಾವಪರಮಾರ್ಥತಯೈಕಮ್ |
ಬಂಧಪದ್ಧತಿಮಪಾಸ್ಯ ಸಮಸ್ತಾಂ
ಚೇತಯೇ ಸಮಯಸಾರಮಪಾರಮ್ ||೯೨||

ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಅಂತರ್ಬಲ್ಪ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯಜಲ್ಪರೂಪಗಳಾದ ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲ ನಯಪಕ್ಷಗಳ ಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ನಯಪಕ್ಷವನ್ನು
ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆ (ಆತ್ಮನು) ನಿಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಬೇರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನು,
ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನು, ಪ್ರತ್ಯಗ್ಞೋತಿಯು, ಆತ್ಮಖ್ಯಾತಿರೂಪನೂ, ಅನುಭೂತಿಮಾತ್ರನೂ ಆದ ಸಮಯಸಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಯಪಕ್ಷಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತ
(ಜ್ಞಾತಾದ್ಯಷ್ಟಾ) ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಯಾವಾಗ ಎಲ್ಲ ನಯಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ
ಕೇವಲ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತಸ್ವಭಾವದ ಅನುಭವಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಅವರು ನಯಪಕ್ಷಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾತಾ ಆಗಿಯೇ
ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸರ್ವಥಾ ಒಂದು ನಯಪಕ್ಷವನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ
ರಾಗವಿರುತ್ತದೆ; ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ನಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ಅದರ ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು
ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕೇವಲ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹದ ರಾಗವಿರುತ್ತದೆ ; ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ನಯಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು
ಕೇವಲ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಆಗ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ವೀತರಾಗ
ಕೇವಲಿಗಳಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಈಗ ಈ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಆ ಆತ್ಮನು ಇಂಥ ಅನುಭವಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಚಿತ್ಸ್ವಭಾವ-ಭರ-ಭಾವಿತ-ಭಾವ-ಅಭಾವ-ಭಾವ-ಪರಮಾರ್ಥತಯಾ ಏಕಂ]
ಚಿತ್ಸ್ವಭಾವದ ಪುಂಜದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದ-ವ್ಯಯ-ಧೃವ್ಯ-ಇವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಪರಮಾರ್ಥ
ಸ್ವರೂಪವಿರುವುದರಿಂದ ಏಕವಿರುವಂಥ [ಅಪಾರಂ ಸಮಯಸಾರಂ] ಅಪಾರ ಸಮಯಸಾರವನ್ನು ನಾನು
[ಸಮಸ್ತಾಂ-ಬಂಧಪದ್ಧತಿಂ] ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಂಧಪದ್ಧತಿಯನ್ನು [ಅಪಾಸ್ಯ] ದೂರಮಾಡಿ ಎಂದರೆ
ಕರ್ಮೋದಯದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, [ಚೇತಯೇ] ಅನುಭವ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಾರ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ
ಅಂತವಿಲ್ಲದಂಥ ಸಮಯಸಾರರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಭವವೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ, 'ನಾನು ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'
- ಎಂಬ ವಿಕಲ್ಪವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೯೨||

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ದೂರಂ ಭೂರಿವಿಕಲ್ಪಜಾಲಗಹನೇ ಭ್ರಾಮ್ಯನ್ನಿಜೌಘಾಚ್ಚ್ಯುತೋ
ದೂರಾದೇವ ವಿವೇಕನಿಮ್ನುಗಮನಾನ್ನೀತೋ ನಿಜೌಘಂ ಬಲಾತ್ |

ವಿಜ್ಞಾನೈಕರಸಸ್ತದೇಕರಸಿನಾಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮಾಹರನ್

ಅತ್ಮನೈವ ಸದಾ ಗತಾನುಗತತಾಮಾಯಾತ್ಮಯಂ ತೋಯವತ್ ||೯೪||

(ಅನುಷ್ಟುಪ್ಪು)

ವಿಕಲ್ಪಕಃ ಪರಂ ಕರ್ತಾ ವಿಕಲ್ಪಃ ಕರ್ಮ ಕೇವಲಮ್ |

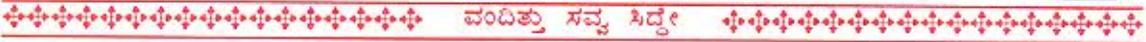
ನ ಜಾತು ಕರ್ತೃಕರ್ಮತ್ವಂ ಸವಿಕಲ್ಪಸ್ಯ ನಶ್ಯತಿ ||೯೫||

ಈ ಅತ್ಮನು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿದ್ದನು ಅವನು ಪುನಃ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ತೋಯವತ್] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನೀರು ತನ್ನ ಸಮೂಹದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗುತ್ತ ದೂರ ಭೀಕರಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಇಳುಕಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತನ್ನ ಸಮೂಹದ ಕಡೆಗೆ ಬಲವಂತದಿಂದ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಪುನಃ ಆ ನೀರು, ನೀರನ್ನು ನೀರಿನ ಸಮೂಹದತ್ತ ಎಳೆಯುತ್ತ ಪ್ರವಾಹ ರೂಪವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತದೆ ; ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ [ಅಯಂ] ಈ ಅತ್ಮನು [ನಿಜ-ಓಘಾತ್ ಚ್ಯುತಃ] ತನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗಿ [ಭೂರಿ-ವಿಕಲ್ಪಜಾಲ-ಗಹನೇ ದೂರಂ ಭ್ರಾಮ್ಯನ್] ಪ್ರಚುರವಿಕಲ್ಪಜಾಲಗಳೆಂಬ ಭೀಕರ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ದೂರದೂರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನು [ದೂರಾತ್ ಏವ] ದೂರದಿಂದಲೇ [ವಿವೇಕ-ನಿಮ್ನುಗಮನಾತ್] ವಿವೇಕರೂಪದ ಇಳುಕಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ [ನಿಜ-ಓಘಂ ಬಲಾತ್ ನೀತಃ] ತನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನಘನ ಸ್ವಭಾವದತ್ತ ಬಲವಂತದಿಂದ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ [ತದ್-ವಿಕ-ರಸಿನಾಂ] ಕೇವಲ ವಿಜ್ಞಾನಘನದ ರಸಿಕಪುರುಷರಿಗೇನೇ [ವಿಜ್ಞಾನ-ವಿಕ-ರಸಃ ಆತ್ಮಾ] ಯಾವ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನರಸವುಳ್ಳವನೇ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ಅಂಥ ಆ ಅತ್ಮನು, [ಆತ್ಮಾನಂ ಆತ್ಮನಿ ಏವ ಆಹರನ್] ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಎಳೆಯುತ್ತ (ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ), [ಸದಾ ಗತಾನುಗತತಾಂ ಆಯಾತಿ] ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನೀರು ನೀರಿನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಪುನಃ ಯಾವುದೇ ಇಳುಕಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅತ್ಮನು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸ್ವಭಾವದ ಮುಖಾಂತರ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣಮಾಡುತ್ತ ಯಾವುದೇ ಭೇದಜ್ಞಾನ ರೂಪದ ಇಳುಕಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತ ತನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ||೯೪||

ಈಗ ಕರ್ತೃಕರ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತ ಕೆಲವು ಕೆಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದರೊಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ಮರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ಕರ್ತಾ ಕರ್ಮಣಿ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ನಿಯತಂ ಕರ್ಮಾಪಿ ತತ್ಕರ್ತರಿ
 ದ್ವಂದ್ವಂ ವಿಪ್ರತಿಷಿದ್ಧತೇ ಯದಿ ತದಾ ಕಾ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಸ್ಥಿತಿಃ |
 ಜ್ಞಾತಾ ಜ್ಞಾತರಿ ಕರ್ಮ ಕರ್ಮಣಿ ಸದಾ ವ್ಯಕ್ತೇತಿ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ-
 ನೇಪಥ್ಯೇ ಬತ ನಾನಟೀತಿ ರಭಸಾ ವೋಹಸ್ತಥಾಪ್ಯೇಷ ಕಿಮ್ ||೯೮||

ಅಥವಾ ನಾನಟಿತಾಂ, ತಥಾವಿ-

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಕರೋತೌ ಅಂತಃ ಜ್ಞಪ್ತಿಃ ನ ಹಿ ಭಾಸತೇ] ಕರಣರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಒಳಗಡೆ ತಿಳಿಯುವ ರೂಪದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ [ಚ] ಮತ್ತು [ಜ್ಞಪ್ತೌ ಅಂತಃ ಕರೋತಿಃ ನ ಭಾಸತೇ] ತಿಳಿಯುವರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಒಳಗಡೆ ಕರಣರೂಪದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; [ತತಃ ಜ್ಞಪ್ತಿಃ ಕರೋತಿಃ ಚ ವಿಭಿನ್ನೇ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಪ್ತಿ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು 'ಕರೋತಿ' - ಕರಣಕ್ರಿಯೆ ಇವೆರಡೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ; [ಜ್ಞಾತಾ ಕರ್ತಾ ನ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವನು ಜ್ಞಾತಾ ಇದ್ದಾನೆ ಅವನು ಕರ್ತೃ ಇಲ್ಲ [ಚ ತತಃ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಂ] - ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಆತ್ಮನು ಯಾವಾಗ 'ನಾನು ಪರದ್ರವ್ಯದ ಕರ್ತೃವಿದ್ದೇನೆ' - ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಆಗಂತೂ ಅವನು ಕರ್ತೃಭಾವರೂಪವಾದ ಪರಿಣಮನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಂದರೆ 'ಕರೋತಿ-ಕರಣ' ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರ್ತೃವೇ ಇದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಅವನು 'ನಾನು ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ' - ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಜ್ಞಾತಾಭಾವ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಪ್ತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾತಾನೇ ಇದ್ದಾನೆ.

ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹದ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ ಅದುವರೆಗೆ ಅವರು ಕಷಾಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಕರ್ತೃವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ? - ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರ ಉತ್ತರವು ಹೀಗಿದೆ - ಅವಿರತಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವರ ಜ್ಞಾನಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಪರದ್ರವ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿತ್ವರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ ; ಯಾವ ಕಷಾಯರೂಪವಾದ ಪರಿಣಮನವಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಉದಯದ ಬಲವಂತತೆಯ* ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಅವರು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಅಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧದ ಕರ್ತೃತ್ವವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಿತ್ತದ ಬಲವಂತದಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಮನದ ಫಲವು ಸ್ವಲ್ಪ ಇರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಮರದ ಬೇರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದನಂತರ ಆ ಮರವು ಕೆಲಸಮಯದವರೆಗೆ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ - ಆದರೆ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅದರ ನಾಶವು ಆಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ||೯೯||

ಪುನಃ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ, -

* ಂಂನಯ ಗಾಢಯ ಭಾವಾರ್ಥದ ಕಳಗಿನ ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ನೋಡುವುದು.

ಅಧ್ಯಕಮೇವ ಕರ್ಮ ದ್ವಿಪಾತ್ರೀಭೂಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪೇಣ ಪ್ರವಿಶತಿ -

(ದ್ರುತವಿಲಂಬಿತ)

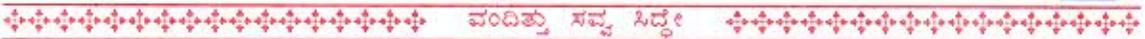
ತದಥ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಭೇದತೋ
 ದ್ವಿತಯತಾಂ ಗತಮೈಕೈಮುಪಾನಯನ್ |
 ಗ್ವಪಿತನಿರ್ಭರಮೋಹರಜಾ ಆಯಂ
 ಸ್ವಯಮುದೇತ್ಯವಬೋಧಸುಧಾಪ್ಲವಃ ||೧೦೦||

**ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಕರ್ಮಗಳೆರಡುಬಂಧರೂಪವನಿಷ್ಠವೆಂದರಿದು |
 ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಂಪಡೆದವರಾಚರಣಕೆರಗುವೆನು ಹಿತವೆಂದರಿದು ||**

“ಈಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕರ್ಮವು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತದೆ”ಯೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಟೀಕಾಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಎರಡು ವೇಷಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದುವೇಳೆ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಭೇದದಿಂದ ಎರಡು ವೇಷಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿಯ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಒಂದೇ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನದ ಮಹಿಮೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಅಚಾರ್ಯದೇವರು ಈ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಅಥ] ಈಗ (ಕರ್ತೃಕರ್ಮಅಧಿಕಾರದನಂತರ), [ಶುಭ-ಅಶುಭ-ಭೇದತಃ] ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭದ ಭೇದದಿಂದ [ದ್ವಿತಯತಾಂ ಗತಂ ತತ್ ಕರ್ಮ] ಉಭಯತೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಕರ್ಮವನ್ನು

(ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಂ)

ಏಕೋ ದೂರಾತ್ಮಜತಿ ಮದಿರಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಾಭಿಮಾನಾ-
ದನ್ಯಃ ಶೂದ್ರಃ ಸ್ವಯಮಹಮಿತಿ ಸ್ನಾತಿ ನಿತ್ಯಂ ತಯೈವ |
ದ್ವಾವಪ್ನೇತೌ ಯುಗಪದಾದರಾನ್ನಿರ್ಗತೌ ಶೂದ್ರಿಕಾಯಾಃ
ಶೂದ್ರೌ ಸಾಕ್ಷಾದಪಿ ಚ ಚರತೋ ಜಾತಿಭೇದಭ್ರಮೇಣ ||೧೦೦||

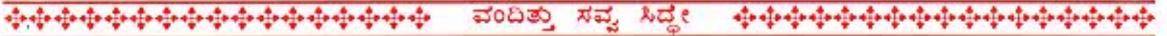
[ಐಕ್ಯಂ ಉಪಾನಯನ್] ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ, [ಗ್ಲಪಿತ-ನಿರ್ಭರ-ಮೋಹರಜಾ] ಯಾವನು ಮೋಹಪೆಂಬ ಧೂಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೂರಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಂಥ [ಅಯಂ ಅವಬೋಧ-ಸುಧಾಪ್ಲವಃ] ಈ (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಅನುಭವಗೋಚರವಾದ) ಜ್ಞಾನಸುಂಧಾಂಶುವು (-ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದ ಚಂದ್ರಮನು) [ಸ್ವಯಂ] ತಾನಾಗಿಯೇ [ಉದೇಶಿ] ಉದಯ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಒಂದೇ ಕರ್ಮವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಮೋಹರೂಪದ ಧೂಳು ತಗಲಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಅದನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ; ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಮೋಹ ಇಲ್ಲವೆ ಮಂಜಿನ ಅವರಣದಿಂದ ಚಂದಿರನ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳಲಾರದು ಮತ್ತು ಆ ಅವರಣವು ದೂರವಾದೊಡನೆ ಯಥಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ; ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ||೧೦೦||

ಈಗ ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ಸ್ವರೂಪದ ಕಾವ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- (ಶೂದ್ರಳ ಗರ್ಭದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜನಿಸಿದ ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅದೇ ಶೂದ್ರಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ) [ಏಕಃ] ಒಬ್ಬನಂತೂ [ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವ-ಅಭಿಮಾನಾತ್] 'ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತನದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ [ದೂರಾತ್] ದೂರದಿಂದಲೇ [ಮದಿರಾಂ] ಮದ್ಯದ [ತ್ಯಜತಿ] ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಸ್ಪರ್ಶಕೂಡ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆಗ [ಅನ್ಯಃ] ಇನ್ನೊಬ್ಬನು [ಅಹಂ ಸ್ವಯಂ ಶೂದ್ರಃ ಇತಿ] 'ನಾನು ತಾನೇ ಶೂದ್ರನಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ನಂಬಿ [ನಿತ್ಯಂ] ಯಾವಾಗಲೂ [ತಯಾ ಏವ] ಮದ್ಯದಿಂದಲೇ [ಸ್ನಾತಿ] ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ [ವಿತೌ ದ್ವೌ ಅಪಿ] ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ [ಶೂದ್ರಿಕಾಯಾಃ ಉದರಾತ್ ಯುಗಪತ್ ನಿರ್ಗತೌ] ಶೂದ್ರಳ ಗರ್ಭದಿಂದ ಜೊತೆಯಾಗೇ ಜನಿಸಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ [ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶೂದ್ರೌ] (ನಿಜವಾಗಿ) ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಶೂದ್ರರಿದ್ದಾರೆ, [ಅಪಿ ಚ] ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರು [ಜಾತಿಭೇದ-ಭ್ರಮೇಣ] ಜಾತಿಯ ಭೇದದ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ [ಚರತಃ] ಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಆಚರಣೆ) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.)

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಪುಣ್ಯ - ಪಾಪಗಳೆರಡೂ ವಿಭಾವ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವೆರಡೂ ಬಂಧರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿವಶವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಡಕುರೂಪದಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನಿಶ್ಚಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಂತೂ ಅವನ್ನು ಏಕರೂಪವಾಗಿಯೇ, ಬಂಧರೂಪವಾಗಿಯೇ, ಕೆಡಕಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ||೧೦೦||

ಬಂಧಮಾರ್ಗಾಶ್ರಿತತ್ವೇ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯಭೇದಾತ್ ಚೈಕಮಪಿ ಕರ್ಮ ಕಿಂಚಿಚ್ಛುಭಂ ಕಿಂಚಿದಶುಭಮಿತಿ ಕೇಷಾಂಚಿತ್ಕಿಲ ಪಕ್ಷಃ | ಸ ತು ಸಪ್ರತಿಪಕ್ಷಃ | ತಥಾಹಿ-ಶುಭೋಽಶುಭೋ ವಾ ಜೀವಪರಿಣಾಮಃ ಕೇವಲಾ-
 ಛಾನಮಯತ್ವಾದೇಕಃ, ತದೇಕತ್ವೇ ಸತಿ ಕಾರಣಾಭೇದಾತ್ ಏಕಂ ಕರ್ಮ | ಶುಭೋಽಶುಭೋ ವಾ
 ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಃ ಕೇವಲಪುದ್ಗಲಮಯತ್ವಾದೇಕಃ, ತದೇಕತ್ವೇ ಸತಿ ಸ್ವಭಾವಾಭೇದಾದೇಕಂ ಕರ್ಮ |
 ಶುಭೋಽಶುಭೋ ವಾ ಫಲಪಾಕಃ ಕೇವಲಪುದ್ಗಲಮಯತ್ವಾದೇಕಃ, ತದೇಕತ್ವೇ ಸತ್ಯನುಭವಾಭೇದಾ-
 ದೇಕಂ ಕರ್ಮ | ಶುಭಾಶುಭೌ ಮೋಕ್ಷಬಂಧಮಾರ್ಗೌ ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕೇವಲಜೀವಪುದ್ಗಲಮಯತ್ವಾದ-
 ನೇಕೌ, ತದನೇಕತ್ವೇ ಸತ್ಯಪಿ ಕೇವಲಪುದ್ಗಲಮಯಬಂಧಮಾರ್ಗಾಶ್ರಿತತ್ವೇನಾಶ್ರಯಾಭೇದಾದೇಕಂ
 ಕರ್ಮ |

ಶುಭ ಇಲ್ಲವೆ ಅಶುಭ ಜೀವಪರಿಣಾಮಗಳು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಾಗಿವೆ, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಏಕತೆಯಿಂದ ಕರ್ಮದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ. ಶುಭ ಇಲ್ಲವೆ ಅಶುಭ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮವು ಕೇವಲ ಪುದ್ಗಲಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಾಗಿದೆ; ಅದರ ಏಕತೆಯಿಂದ ಕರ್ಮದ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಭೇದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ. ಶುಭ ಇಲ್ಲವೆ ಅಶುಭ ಫಲರೂಪವಾಗುವಂಥ ವಿಪಾಕವು ಕೇವಲ ಪುದ್ಗಲಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಾಗಿದೆ ; ಅದರ ಏಕತೆಯಿಂದ ಕರ್ಮದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ (ಸ್ಮಾದದಲ್ಲಿ) ಭೇದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ. ಶುಭ (ಒಳ್ಳೆಯ) ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಕೇವಲ ಜೀವಮಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಶುಭ (ಕೆಡಕು) ಬಂಧಮಾರ್ಗವು ಕೇವಲ ಪುದ್ಗಲಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಹಲವು (ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಎರಡು) ಇವೆ; ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅನೇಕತೆಯಿಂದಲೂ ಕರ್ಮವು ಕೇವಲ ಪುದ್ಗಲಮಯಬಂಧಮಾರ್ಗದ್ದೇನೇ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಎಷ್ಟೋ ಕರ್ಮಗಳಂತೂ ಅರಹಂತ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ಅನುರಾಗ, ಜೀವಗಳ ಕುರಿತು ಅನುಕಂಪೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಮಂದಕಷಾಯದಿಂದ ಚಿತ್ತದ ಉಜ್ವಲತೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ ; ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಕರ್ಮಗಳು ತೀವ್ರಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಅಶುಭ-ಲೇಶ್ಯೆ, ನಿರ್ದಯತೆ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದೇವ, ಗುರು ಮೊದಲಾದ ಪೂಜ್ಯ ಪುರುಷರ ಕುರಿತು ವಿನಯಭಾವದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಿರುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಾಗುತ್ತವೆ; ಹೀಗೆ ಹೇತು ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಸಾತಾವೇದನೀಯ, ಶುಭಆಯು, ಶುಭನಾಮ ಮತ್ತು ಶುಭ ಗೋತ್ರ - ಇವು ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮ (-ಪ್ರಕೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿ-) ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿಕರ್ಮ, ಅಸಾತಾವೇದನೀಯ, ಅಶುಭ-ಆಯು, ಅಶುಭನಾಮ ಮತ್ತು ಅಶುಭಗೋತ್ರ -ಇವು ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮ (-ಪ್ರಕೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿ-) ಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿವೆ; ಹೀಗೆ ಸ್ವಭಾವಭೇದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮಫಲದ ಅನುಭವವು ಸುಖರೂಪ ಮತ್ತು ಯಾವುದರದು ದುಃಖರೂಪವಿದೆ; ಹೀಗೆ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಕರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ (ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ.) ಮತ್ತು ಒಂದು ಕರ್ಮವು ಬಂಧ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ; ಹೀಗೆ ಆಶ್ರಯದ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇತು, ಸ್ವಭಾವ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವು ಶುಭ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವು ಅಶುಭವಿದೆಯೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಪಕ್ಷವಿದೆ.

(ಉಪಜಾತಿ)

ಹೇತುಸ್ವಭಾವಾನುಭವಾಶ್ರಯಾಣಾಂ
 ಸದಾಪ್ಯಭೇದಾನ್ನ ಹಿ ಕರ್ಮಭೇದಃ |
 ತದ್ಬಂಧಮಾರ್ಗಾಶ್ರಿತಮೇಕಮಿಷ್ಟಂ
 ಸ್ವಯಂ ಸಮಸ್ತಂ ಖಲು ಬಂಧಹೇತುಃ ||೧೦೨||

ಈಗ ಈ ಭೇದಪಕ್ಷದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ-ಜೀವದ ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳೆರಡೂ ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದಹೇತುವು ಒಂದು ಅಜ್ಞಾನವೇ ಇದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮವೋಂದೇ ಇದೆ. ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭ ಪುಧ್ಲಲಪರಿಣಾಮಗಳೆರಡೂ ಪುಧ್ಲಲಮಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಸ್ವಭಾವವು ಒಂದು ಪುಧ್ಲಲಪರಿಣಾಮರೂಪವೇ ಇದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮವೋಂದೇ ಇದೆ. ಸುಖದುಃಖರೂಪವಾದ ಅನುಭವಗಳೆರಡೂ ಪುಧ್ಲಲಮಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಅನುಭವವು ಒಂದು ಪುಧ್ಲಲಮಯವೇ ಇದೆ; ಅದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಬಂಧಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂತೂ ಕೇವಲ ಜೀವದಪರಿಣಾಮಮಯವೇ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ಬಂಧಮಾರ್ಗವು ಕೇವಲ ಪುಧ್ಲಲದಪರಿಣಾಮಮಯವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಅಶ್ರಯವು ಮಾತ್ರ ಬಂಧಮಾರ್ಗವೇ ಆಗಿದೆ (ಎಂದರೆ ಕರ್ಮವು ಒಂದು ಬಂಧ ಮಾರ್ಗದ ಅಶ್ರಯವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ-ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ); ಅದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ಕರ್ಮದ ಶುಭಾಶುಭ ಭೇದದ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ ಅದರ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಭೇದಪಕ್ಷವು ಮುಖ್ಯವಿದೆ, ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಭೇದಪಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಹೋದರೆ ಕರ್ಮವು ಒಂದೇ ಇದೆ-ಎರಡು ಇಲ್ಲ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಲಶರೂಪದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಹೇತು-ಸ್ವಭಾವ-ಅನುಭವ-ಅಶ್ರಯಾಣಾಂ] ಹೇತು, ಸ್ವಭಾವ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅಶ್ರಯ ಈ ನಾಲ್ಕರದು [ಸದಾ ಅಪಿ] ಯಾವಾಗಲೂ [ಅಭೇದಾತ್] ಅಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ [ನ ಹಿ ಕರ್ಮ-ಭೇದಃ] ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ; [ತದ್ ಸಮಸ್ತಂ ಸ್ವಯಂ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಕರ್ಮವು ತಾನಾಗಿಯೇ [ಖಲು] ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ [ಬಂಧಮಾರ್ಗ-ಅಶ್ರಿತಂ] ಬಂಧಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು [ಬಂಧಹೇತುಃ] ಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಅದರಿಂದ [ಏಕಂ ಇಷ್ಟಂ] ಕರ್ಮವನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ - ಒಂದನ್ನಾಗಿಯೇ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ||೧೦೨||

ಯಾವುದೇ ಅಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ಅಥೋಭಯಂ ಕರ್ಮ ಬಂಧಹೇತುಂ ಪ್ರತಿಷೇಧ್ಯಂ ಚಾಗಮೇನ ಸಾಧಯತಿ—

ರತ್ತೋ ಬಂಧದಿ ಕಮ್ಮಂ ಮುಚ್ಚದಿ ಜೀವೋ ವಿರಾಗಸಂಪತ್ತೋ |

ಏಸೋ ಜಿಣೋವದೇಸೋ ತಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮೇಸು ಮಾ ರಜ್ಜ ||೧೫೦||

ರತ್ತೋ ಬಧ್ಧಾತಿ ಕರ್ಮ ಮುಚ್ಚತೇ ಜೀವೋ ವಿರಾಗಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ |

ಏಷೋ ಜಿನೋಪದೇಶಃ ತಸ್ಮಾತ್ ಕರ್ಮಸು ಮಾ ರಜ್ಜಸ್ಯ ||೧೫೦||

ಯಃ ಖಲು ರತ್ತೋಽವಶ್ಯಮೇವ ಕರ್ಮ ಬದ್ಧೀಯಾತ್ ವಿರಕ್ತ ಏವ ಮುಚ್ಚಿತೇತ್ಯಯಮಾಗಮಃ ಸ ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ರಕ್ತತ್ವನಿಮಿತ್ತತ್ವಾಚ್ಛುಭಮಶುಭಮುಭಯಂ ಕರ್ಮಾವಿಶೇಷೇಣ ಬಂಧಹೇತುಂ ಸಾಧಯತಿ, ತದುಭಯಮಪಿ ಕರ್ಮ ಪ್ರತಿಷೇಧಯತಿ ಚ |

ಎರಡೂ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ನಿಷೇಧ್ಯವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನೀಗ ಆಗಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೆ, —

ಗಾಥೆ - ೧೫೦

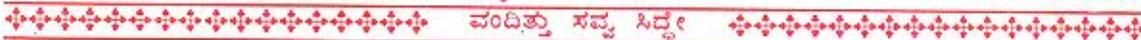
ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ರತ್ತೋ ಜೀವೋ] ಅನುರಕ್ತನಾದ ಜೀವನು [ಕಮ್ಮಂ] ಕರ್ಮಗಳಿಂದ [ಬಂಧದಿ] ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ, [ವಿರಾಗಸಂಪತ್ತೋ] ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತನಾದ ಜೀವನು [ಮುಚ್ಚದಿ] ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ - [ಏಸೋ] ಇದು [ಜಿಣೋವದೇಸೋ] ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರ ಉಪದೇಶವಿದೆ; [ತಮ್ಮಾ] ಅದುದರಿಂದ (ಎಲೈ ಭವ್ಯನೇ!) ನೀನು [ಕಮ್ಮೇಸು] ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ [ಮಾ ರಜ್ಜ] ಪ್ರೀತಿ-ಅನುರಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ಟೀಕೆ :- “ರಕ್ತ ಎಂದರೆ ಸರಾಗಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತ ಎಂದರೆ ವಿರಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ” -ಹೀಗೆ ಯಾವ ಈ ಆಗಮವಚನವಿದೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಗತನದ ನಿಮಿತ್ತದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಶುಭಾಶುಭಗಳೆಂಬ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, —

ಆಸಕ್ತಜೀವ ಕರ್ಮದಿಂ ಬದ್ಧನಾದರೆ ವಿರಕ್ತಕರ್ಮದಿಂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು |

ಆಸಕ್ತ ನೀನಾಗಬೇಡ ಕರ್ಮದಿಂದಿದು ತ್ರೀಜಿನಪ್ರಭುಗಳುಪದೇಶವಿದೆ ||೧೫೦||

(ಸ್ವಗತ)

ಕರ್ಮ ಸರ್ವಮಪಿ ಸರ್ವವಿದೋಯದ್
 ಬಂಧಸಾಧನಮುಶಂತ್ಯವಿಶೇಷಾತ್ |
 ತೇನ ಸರ್ವಮಪಿ ತತ್ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಂ
 ಜ್ಞಾನಮೇವ ವಿಹಿತಂ ಶಿವಹೇತುಃ ||೧೦೩||

(ಶಿಖರಿಣಿ)

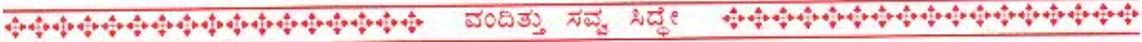
ನಿಷಿದ್ಧೇ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಸುಕೃತದುರಿತೇ ಕರ್ಮಣಿ ಕಿಲ
 ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನೈಷ್ಯಮ್ಯೇ ನ ಖಲು ಮುನಯಃ ಸಂತ್ಯಶರಣಾಃ |
 ತದಾ ಜ್ಞಾನೇ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರತಿಚರಿತಮೇಷಾಂ ಹಿ ಶರಣಂ
 ಸ್ವಯಂ ವಿಂದಂತ್ಯೇತೇ ಪರಮಮಮೃತಂ ತತ್ರ ನಿರತಾಃ ||೧೦೪||

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಯದ್] ಏಕೆಂದರೆ [ಸರ್ವವಿದಃ] ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು [ಸರ್ವಂ ಅಪಿ ಕರ್ಮ] ಎಲ್ಲ (ಶುಭಾಶುಭ) ಕರ್ಮಗಳನ್ನು [ಅವಿಶೇಷಾತ್] ಯಾವ ವಿಶೇಷತೆ ಇಲ್ಲದೆ [ಬಂಧಸಾಧನಂ] ಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಧನ (ಕಾರಣ)ವೆಂದು [ಉಶಂತಿ] ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; [ತೇನ] ಆದ್ದರಿಂದ (ಅವರು) [ಸರ್ವಂ ಅಪಿ ತತ್ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಂ] ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು [ಜ್ಞಾನಂ ಏವ ಶಿವಹೇತುಃ ವಿಹಿತಂ] ಜ್ಞಾನವೊಂದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ||೧೦೩||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಷೇಧವನ್ನೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ? ಅದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಸುಕೃತದುರಿತೇ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಣಿ ಕಿಲ ನಿಷಿದ್ಧೇ] ಶುಭಾಚರಣೆಯರೂಪವಾದ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಶುಭಾಚರಣೆಯರೂಪವಾದ ಕರ್ಮ - ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ [ನೈಷ್ಯಮ್ಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ] ನಿಷ್ಯಮ (ನಿವೃತ್ತಿ) ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲು [ಮುನಯಃ ಖಲು ಅಶರಣಾಃ ನ ಸಂತಿ] ಮುನಿಜನರೆಲ್ಲ ಆಶರಣರಾಗುವುದಿಲ್ಲ; [ತದಾ] (ಏಕೆಂದರೆ) ಯಾವಾಗ ನಿಷ್ಯಮ ಅವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರವರ್ತಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ [ಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಚರಿತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಹಿ] ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ-ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುತ್ತ -ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನವೇ [ಏಷಾಂ] ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ [ಶರಣಂ] ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ; [ಏತೇ] ಅವರು [ತತ್ರ ನಿರತಾಃ] ಆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತ [ಸ್ವಯಂ] ತಾವು [ಪರಮಂ ಅಮೃತಂ] ಪರಮಾಮೃತದ [ವಿಂದಂತಿ] ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಸ್ವಾದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- “ಯಾವಾಗ ಸುಕೃತ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟತ - ಇವೆರಡನ್ನೂ ನಿಷೇಧಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂದಮೇಲೆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು ಬಾಕಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಯಾವುದರ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಮುನಿಪದದ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು?” - ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವಾದನಂತರ ಜ್ಞಾನವು ಹಿರಿಯ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾದನಂತರ ಎಲ್ಲ

(ಶಿಖರಿಣಿ)

ಯದೇತದ್ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾಧ್ರುವಚಲಮಾಭಾತಿ ಭವನಂ
ಶಿವಸ್ಮಾಯಂ ಹೇತುಃ ಸ್ವಯಮಪಿ ಯತಸ್ತಚ್ಚಿವ ಇತಿ |
ಅತೋಽನ್ಯಧ್ವಂಧಸ್ಯ ಸ್ವಯಮಪಿ ಯತೋ ಬಂಧ ಇತಿ ತತ್
ತತೋ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತ್ವಂ ಭವನಮನುಭೂತಿರ್ಹಿ ವಿಹಿತಮ್ ||೧೦೫||

ಅಥ ಪುನರಪಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಪಕ್ಷಪಾತಿನಃ ಪ್ರತಿಬೋಧನಾಯೋಪಕ್ರಮತಿ--

**ಪರಮಟ್ಟಬಾಹಿರಾ ಜೇ ತೇ ಅಣ್ಣಾಣೇಣ ಪುಣ್ಯಮಿಚ್ಛಂತಿ |
ಸಂಸಾರಗಮಣಹೇದುಂ ಪಿ ಮೋಕ್ಷಹೇದುಂ ಅಜಾಣಂತಾ ||೧೦೫||**

ಪರಮಾರ್ಥಬಾಹ್ಯಾ ಯೇ ತೇ ಅಜ್ಞಾನೇನ ಪುಣ್ಯಮಿಚ್ಛಂತಿ |
ಸಂಸಾರಗಮನಹೇತುಮಪಿ ಮೋಕ್ಷಹೇತುಮಜಾನಂತಃ ||೧೦೫||

ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಸದ್ಭಾವವಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷದ ಅಭಾವವಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನವೇ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ; ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾಗುವಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬಾಹ್ಯವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಶೀಲ, ತಪಸ್ಸು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಸದ್ಭಾವವಿರದಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷದ ಸದ್ಭಾವವಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮನವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮನವೇ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ; ವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಶೀಲ, ತಪಸ್ಸು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶುಭಭಾವ ರೂಪವಾದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲೂ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣಗಳಾಗಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ; ಹಾಗೂ ಅಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿದ್ದರೂ ಅವನು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಯತ್ ಏತದ್ ಧ್ರುವಂ ಅಚಲಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ ಭವನಂ ಅಭಾತಿ] ಯಾವ ಈ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನು ಧ್ರುವರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತು ಅಚಲರೂಪದಿಂದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗುತ್ತ - ಪರಿಣಾಮಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, [ಅಯಂ ಶಿವಸ್ಯ ಹೇತುಃ] ಅದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆ. [ಯತಃ] ಏಕೆಂದರೆ [ತತ್ ಸ್ವಯಂ ಅಪಿ ಶಿವಃ ಇತಿ] ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪವಿದೆ; [ಅತಃ ಅನ್ಯತ್] ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಇತರ ಯಾವುದಲ್ಲ ಇದೆ ಅದು [ಬಂಧಸ್ಯ] ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. [ಯತಃ]

**ಯಾರು ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಪೊರಗಿದು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪುಣ್ಯವನೆ ಇಚ್ಛಿಪರವರು |
ನೇರ ಸಂಸಾರಗಮನಕಾರಣವಿದ್ದರು ಮೋಕ್ಷಕಾರಣವನರಿಯರು ||೧೦೫||**

ಇಹ ಖಲು ಕೇಚಿನ್ನಿಖಿಲಕರ್ಮಪಕ್ಷಕ್ಷಯಸಂಭಾವಿತಾತ್ಮಲಾಭಂ ಮೋಕ್ಷಮುಖಿಲಷಂತೋಽಪಿ, ತದ್ಧೇತುಭೂತಂ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಸ್ವಭಾವಪರಮಾರ್ಥಭೂತಜ್ಞಾನಭವನಮಾತ್ರವೈಕಾಗ್ರ್ಯ-ಲಕ್ಷಣಂ ಸಮಯಸಾರಭೂತಂ ಸಾಮಾಯಿಕಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಪಿ, ದುರಂತಕರ್ಮಚಕ್ರೋತ್ತರಣಕ್ಕೀಬ-ತಯಾ ಪರಮಾರ್ಥಭೂತಜ್ಞಾನಭವನಮಾತ್ರಂ ಸಾಮಾಯಿಕಮಾತ್ಮಸ್ವಭಾವಮಲಭಮಾನಾಃ, ಪ್ರತಿ-ನಿವೃತ್ತಸ್ಥೂಲತಮಸಂಕ್ಷೇಶಪರಿಣಾಮಕರ್ಮತಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಮಾನಸ್ಥೂಲತಮವಿಶುದ್ಧಪರಿಣಾಮಕ-ರ್ಮಾಣಃ, ಕರ್ಮಾನುಭವಗುರುಲಾಘವಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾತ್ರಸಂತುಷ್ಟಚೇತಸಃ, ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ಸಕಲಂ ಕರ್ಮಕಾಂಡಮನುಸ್ಥೂಲಯಂತಃ, ಸ್ವಯಮಜ್ಞಾನಾದಶುಭಕರ್ಮ ಕೇವಲಂ ಬಂಧಹೇತುಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಚ, ವ್ರತನಿಯಮಶೀಲತಪಃಪ್ರಭೃತಿಶುಭಕರ್ಮ ಬಂಧಹೇತುಮಪ್ಯಜಾನಂತೋ, ಮೋಕ್ಷಹೇತುಮಭ್ಯುಪಗ-ಚ್ಯಂತಿ |

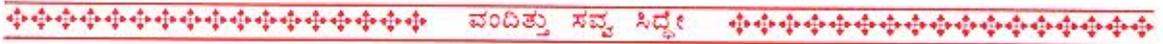
ಏಕೆಂದರೆ [ತತ್ ಸ್ವಯಂ ಅಪಿ ಬಂಧಃ ಇತಿ] ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಿದೆ. [ತತಃ] ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗಮದಲ್ಲಿ [ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತ್ವಂ ಭವನಂ] ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗುವ (-ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುವ) ಎಂದರೆ [ಅನುಭೂತಿಃ ಹಿಃ] ಅನುಭೂತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರದೇ [ವಿಹಿತಂ] ವಿಧಾನವಿದೆ. ||೧೦೫||

ಈಗ ಪುನಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದರೊಳಗಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗಾಢಾ ಸೂತ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಢೆ - ೧೫೪

ಗಾಢಾರ್ಥ :- [ಚೇ] ಯಾರು [ಪರಮಟ್ಟಿಬಾಹಿರಾ] ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದಾರೆ [ತೇ] ಅವರು [ಮೋಕ್ಷಹೇದುಂ] ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವನ್ನು [ಅಜಾಣಂತಾ] ತಿಳಿಯಲಾರದೆ - [ಸಂಸಾರಗಮಣಹೇದುಂ ಪಿ] ಸಂಸಾರಗಮನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ - [ಅಜ್ಞಾಣೇಣ] ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ [ಪುಣ್ಯಂ] ಪುಣ್ಯವನ್ನು (ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವೆಂದುತಿಳಿದುಕೊಂಡು) [ಇಚ್ಯಂತಿ] ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಟೀಕೆ :- ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳ ಪಕ್ಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಂಥ (ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು) ಆತ್ಮಲಾಭಸ್ವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಜೀವಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಸಾಮಾಯಿಕದ-ಯಾವ (ಸಾಮಾಯಿಕವು) ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪರಮಾರ್ಥಭೂತವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಭವನಮಾತ್ರವಿದೆ, ಏಕಾಗ್ರ್ಯ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಮಯಸಾರಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಅದರ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೂ, ದುರಂತಕರ್ಮಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ನಪುಂಸಕತೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಮಾರ್ಥಭೂತಜ್ಞಾನದ ಭವನಮಾತ್ರವಾದ ಸಾಮಾಯಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಯಾರು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥೂಲಸಂಕ್ಷೇಶಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತಸ್ಥೂಲವಿಶುದ್ಧಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅಂಥ ಅವರು ಕರ್ಮದ ಅನುಭವದ ಗುರುತ್ವ-ಲಘುತ್ವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತರಾಗುತ್ತಲೂ, ತಾವು ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ (ಸಂಕ್ಷೇಶ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೂ) ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲಾರರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೇವಲ ಅಶುಭ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು ವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಶೀಲ, ತಪಸ್ಸು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ಬಂಧದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಥ ಕರ್ಮಣಃ ಸ್ವಯಂ ಬಂಧತ್ವಂ ಸಾಧಯತಿ--

ಸೋ ಸವ್ಯಣಾಣದರಿಸೀ ಕಮ್ಮರಪಣ ಣಿಯೇಣಾವಚ್ಛಣ್ಣೋ |

ಸಂಸಾರಸಮಾವಣ್ಣೋ ಣ ವಿಜಾಣದಿ ಸವ್ಯದೋ ಸವ್ಯಂ ||೧೬೦||

ಸ ಸರ್ವಜ್ಞಾನದರ್ಶೀ ಕರ್ಮರಜಸಾ ನಿಜೇನಾವಚ್ಛನ್ನಃ |

ಸಂಸಾರಸಮಾಪನ್ನೋ ನ ವಿಜಾನಾತಿ ಸರ್ವತಃ ಸರ್ವಮ್ ||೧೬೦||

ಯತಃ ಸ್ವಯಮೇವ ಜ್ಞಾನತಯಾ ವಿಶ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಶೀಲಮಪಿ ಜ್ಞಾನಮನಾದಿಸ್ವಪುರುಷಾಪರಾಧಪ್ರವರ್ತಮಾನಕರ್ಮಮಲಾವಚ್ಛನ್ನತ್ವಾದೇವ ಬಂಧಾವಸ್ಥಾಯಾಂ ಸರ್ವತಃ ಸರ್ವಮಪ್ಯಾತ್ಮಾನಮವಿಜಾನದಜ್ಞಾನಭಾವೇನೈವೇದಮೇವಮವತಿಷ್ಯತೇ; ತತೋ ನಿಯತಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಕರ್ಮ್ಯವ ಬಂಧಃ | ಅತಃ ಸ್ವಯಂ ಬಂಧತ್ವಾತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮ್ |

ಹೊಲಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಸ್ವಭಾವಭೂತವಾದ ಬಿಳಿಯತನವು ತಿರೋಭೂತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಅದು ಪರಭಾವ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕರ್ಮರೂಪದ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ತಿರೋಭೂತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪರಭಾವಸ್ವರೂಪವಾದ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಬಿಳಿಯಬಟ್ಟೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಭೂತವಾದ ಬಿಳಿಯತನವು ತಿರೋಭೂತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದ ಚಾರಿತ್ರವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಅದು ಪರಭಾವಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಷಾಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕರ್ಮರೂಪದ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ತಿರೋಭೂತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣದ (-ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಗಳ-) ತಿರೋಧಾನ ಮಾಡುವಂತಹದಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರವು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮನವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ತಿರೋಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ; ಜ್ಞಾನದ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮನವು ಅಜ್ಞಾನಕರ್ಮದಿಂದ ತಿರೋಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಚಾರಿತ್ರರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮನವು ಕಷಾಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ತಿರೋಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕರ್ಮವು ತಿರೋಭೂತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಕರ್ಮವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಿದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರಾತ್ಮ ತನ್ನ ಕರ್ಮರಜದಾಚ್ಛಾದನೆಯಿಂದ |

ಸಂಸಾರವನೆ ಪಡೆದವನು ಎಲ್ಲವನೆಲ್ಲರೀತಿಯಿಂದರಿಯದಾಗಿಹನು ||೧೬೦||

ಪಂಡಿತ್ತು ಸವ್ಯ ಸಿದ್ಧೇ

ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿನಿಬದ್ಧಂ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಂ ಜಿನವರೈಃ ಪರಿಕಥಿತಮ್ |
ತಸ್ಯೋದಯೇನ ಜೀವೋ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿರಿತಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ||೧೬೧||

ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಬದ್ಧಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಜಿನವರೈಃ ಪರಿಕಥಿತಮ್ |
ತಸ್ಯೋದಯೇನ ಜೀವೋಽಜ್ಞಾನೀ ಭವತಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ||೧೬೨||

ಚಾರಿತ್ರಪ್ರತಿನಿಬದ್ಧಃ ಕಷಾಯೋ ಜಿನವರೈಃ ಪರಿಕಥಿತಃ |
ತಸ್ಯೋದಯೇನ ಜೀವೋಽಚಾರಿತ್ರೋ ಭವತಿ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ||೧೬೩||

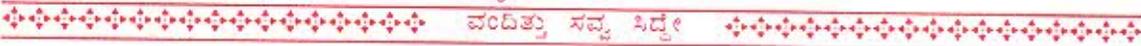
ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಹೇತೋಃ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಂ ಕಿಲ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಂ, ತತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಕರ್ಮ್ಯವ, ತದುದಯಾದೇವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿತ್ವಮ್ | ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಹೇತೋಃ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಂ ಕಿಲಾಜ್ಞಾನಂ, ತತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಕರ್ಮ್ಯವ, ತದುದಯಾದೇವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಜ್ಞಾನಿತ್ವಮ್ | ಚಾರಿತ್ರಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಹೇತೋಃ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಃ ಕಿಲ ಕಷಾಯಃ, ಸ ತು ಸ್ವಯಂ ಕರ್ಮ್ಯವ, ತದುದಯಾದೇವ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಚಾರಿತ್ರತ್ವಮ್ | ಅತಃ ಸ್ವಯಂ ಮೋಕ್ಷಹೇತುತಿರೋಧಾಯಿಭಾವತ್ವಾರ್ಥಮ್ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮ್ |

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿಯೂ 'ಜ್ಞಾನ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಆತ್ಮನಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದತೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವಂಥ-ತಿಳಿಯುವಂಥದಿದೆ, ಆದರೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ತಾನೇ ಅಪರಾದಿಯಾಗಿರುವ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದನಗೊಂಡಿದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನರೂಪ ಅಥವಾ ಬದ್ಧರೂಪವಾಗಿ ಪರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ತಾನೇ ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಗಳ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಕರ್ಮಗಳು ಮೋಕ್ಷದ ತಾರಣಕ್ಕೆ ತಿರೋಧಾಯಿಭಾವಸ್ವರೂಪ (ಎಂದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾದಿ ಭಾವಸ್ವರೂಪ) ವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ,-

ಗಾಥೆ - ೧೬೧-೧೬೩

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿನಿಬದ್ಧಂ] ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದು [ಮಿಚ್ಛತ್ವಂ] ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ-ಎಂದು [ಜೀಣವರೇಹಿ] ಜೀನೇಶ್ವರರುಗಳು [ಪರಿಕಥಿಯಂ] ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; [ತಸ್ಯೋದಯೇಣ] ಅದರ ಉದಯದಿಂದ [ಜೀವೋ] ಜೀವನು [ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಟಿ ತ್ತಿ] ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆಂದು [ಣಾದವ್ಯೋ] ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. [ಣಾನಸ್ಯ ಪಡಿಣಿಬದ್ಧಂ] ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದು [ಅಣ್ಣಾಣಂ] ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ - ಎಂದು [ಜೀಣವರೇಹಿ] ಜೀನೇಶ್ವರರುಗಳು [ಪರಿಕಥಿಯಂ] ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; [ತಸ್ಯೋದಯೇಣ] ಅದರ ಉದಯದಿಂದ [ಜೀವೋ] ಜೀವನು [ಅಣ್ಣಾಣೇ ಹೋದಿ] ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ - ಎಂದು [ಣಾದವ್ಯೋ] ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. [ಚಾರಿತ್ರಪಡಿಣಿಬದ್ಧಂ] ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದು [ಕಷಾಯಂ] ಕಷಾಯವಿದೆ - ಎಂದು [ಜೀಣವರೇಹಿ] ಜೀನೇಶ್ವರರುಗಳು (ಪರಿಕಥಿಯಂ) ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; [ತಸ್ಯೋದಯೇಣ] ಅದರ ಉದಯದಿಂದ [ಜೀವೋ] ಜೀವನು [ಅಚರಿತ್ರೋ] ಚಾರಿತ್ರಹೀನನಾಗಿ [ಹೋದಿ] ಆಗುತ್ತಾನೆ - ಎಂದು [ಣಾದವ್ಯೋ] ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಟಿತಂ)

ಸಂನ್ಯಸ್ತವ್ಯವಿದಂ ಸಮಸ್ತಮಪಿ ತತ್ಕರ್ಮವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿನಾ
 ಸಂನ್ಯಸ್ತೇ ಸತಿ ತತ್ರ ಕಾ ಕಿಲ ಕಥಾ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ವಾ |
 ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಾದಿನಿಜಸ್ವಭಾವಭವನಾನ್ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಹೇತುರ್ಭವನ್
 ನೈಷ್ಯಮ್ಯಪ್ರತಿಬದ್ಧಮುದ್ಧತರಸಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ವಯಂ ಧಾವತಿ ||೧೦೯||

ಟೀಕೆ :- ಯಾವ ಸಮ್ಯಕ್ತವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ; ಅದಂತೂ (ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಂತೂ) ತಾನೇ ಕರ್ಮವೇ ಇದೆ, ಅದರ ಉದಯದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿತನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದೇ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ ; ಅದಂತೂ ಸ್ವತಃ ಕರ್ಮವೇ ಇದೆ, ಅದರ ಉದಯದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾನತನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಚಾರಿತ್ರವು ಯಾವ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದು ಕಷಾಯವಿದೆ ; ಅದಂತೂ ಸ್ವತಃ ಕರ್ಮವೇ ಇದೆ, ಅದರ ಉದಯದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಚಾರಿತ್ರರಹಿತತೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ತಾನು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತಿರೋಧಾಯಿಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಸಮ್ಯಕ್ತರ್ಪನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಭಾವಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾದಿ ಭಾವಗಳಿವೆ ; ಕರ್ಮಗಳು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಗಳು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಭಾವಗಳಿಂದ ವಿಪರೀತಭಾವಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೊದಲು ಮೂರು ಗಾಢಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಭಾವಗಳ - ಸಮ್ಯಕ್ತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಘಾತಕವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ನಂತರದ ಒಂದು ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ತಾನೇ ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಗಾಢಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಭಾವಗಳ ವಿರೋಧಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಘಾತಕವಿದೆ, ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಬಂಧದ ಕಾರಣಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷಿದ್ಧವಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಅಶುಭಕರ್ಮವಂತೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಾಧಕವೇ ಇದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷಿದ್ಧವೇ ಇದೆ; ಆದರೆ ಶುಭಕರ್ಮವೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅದೂ ಬಾಧಕವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧವೇ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿನಾ ಇದಂ ಸಮಸ್ತಂ ಅಪಿ ತತ್ ಕರ್ಮ ಏವ ಸಂನ್ಯಸ್ತವ್ಯಂ] ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮಮಾತ್ರವು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. [ಸಂನ್ಯಸ್ತೇ ಸತಿ ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ವಾ ಕಿಲ ಕಾ ಕಥಾ] ಎಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುಣ್ಯ

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ಯಾವತ್ಪಾಕಮುಚ್ಯತಿ ಕರ್ಮವಿರತಿರ್ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ ನ ಸಾ
 ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸಮುಚ್ಚಯೋಽಪಿ ವಿಹಿತಸ್ತಾವನ್ನ ಕಾಚಿತ್ಕೃತಿಃ |
 ಕಿಂತ್ಯತ್ಪಾಪಿ ಸಮುಲ್ಲಸತ್ಯವಶತೋ ಯತ್ಕರ್ಮ ಬಂಧಾಯ ತನ್-
 ಮೋಕ್ಷಾಯ ಸ್ಥಿತಮೇಕಮೇವ ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಿಮುಕ್ತಂ ಸ್ವತಃ ||೧೦೦||

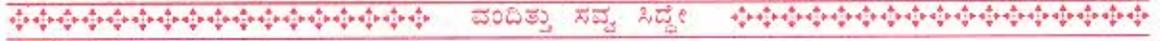
ಅಥವಾ ಪಾಪದ ಮಾತೇನಿದೆ ? (ಕರ್ಮಮಾತ್ರವೆಲ್ಲ ತ್ಯಾಜ್ಯವಿದೆಯೆಂದಾಗ ಪುನಃ ಪುಣ್ಯವು ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ ಮತ್ತು ಪಾಪವು ಕೆಡಕಿದೆ - ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ ? ಕರ್ಮಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ.) [ಸಮ್ಯಕ್ಪಾದಿ ನಿಜಸ್ವಭಾವಭವನಾತ್ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಹೇತುಃ ಭವನ್] ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮದ ತ್ಯಾಗವಾದನಂತರ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವರೂಪವಾಗುವುದರಿಂದ - ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗುತ್ತ, [ನೈಷ್ಯಮ್ಯುಪ್ರತಿಬದ್ಧಂ ಉದ್ಧತರಸಂ] ನೈಷ್ಯಮ್ಯು ಅವಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ಯಾವುದರ ಉದ್ಧತ (ಉತ್ಪಟ) ರಸವು ಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾಗಿದೆ ಅಂಥ [ಜ್ಞಾನಂ] ಜ್ಞಾನವು [ಸ್ವಯಂ] ತನ್ನಿಂದತಾನೇ [ಧಾವತಿ] ಬೇಗವಾಗಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕರ್ಮವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪವಾಗುವಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯಾರು ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ||೧೦೧||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಹ್ಣಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಿರುತ್ತದೆ ಅದುವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಹೇಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಇವೆರಡೂ - (ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂತಹ ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿಣತಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಪರಿಣತಿ) ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಇರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ? ಎಂಬ ಆಶಂಕೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಈಗ ಕಲತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಯಾವತ್] ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ [ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಕರ್ಮವಿರತಿಃ] ಜ್ಞಾನದ ಕರ್ಮವಿರಕ್ತಿಯು [ಸಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಾಕಂ ನ ಉಚ್ಯತಿ] ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ [ತಾವತ್] ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ [ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸಮುಚ್ಚಯಃ ಅಪಿ ವಿಹಿತಃ, ನ ಕಾಚಿತ್ ಕೃತಿಃ] ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಏಕತೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಅವು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹಾನಿ ಅಥವಾ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. [ಕಿಂತು] ಆದರೆ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ [ಅವಶತಃ ಯತ್ ಕರ್ಮ ಸಮುಲ್ಲಸತಿ] ಬಲವಂತವಾಗಿ ಯಾವ ಕರ್ಮವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ [ತತ್ ಬಂಧಾಯ] ಅದಂತೂ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು [ಏಕಂ ಏವ ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಥಿತಂ] ಯಾವ ಒಂದು ಪರಮಜ್ಞಾನವಿದೆ ಅದು ಒಂದೇ [ಮೋಕ್ಷಾಯ] ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ - [ಅತ್ರ ಅಪಿ] ಎಂಬಿಷ್ಟು ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. [ಸ್ವತಃ ವಿಮುಕ್ತಂ] ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವತಃ ವಿಮುಕ್ತವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರದ್ರವ್ಯ-ಪರಭಾವಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಿದೆ.)

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಥಾಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಹ್ಣಿಗೆ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಧಾರೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯೆಂದು ಎರಡು ಧಾರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವೆರಡೂ ಒಂದೆಡೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲ. (ಹೇಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ಜ್ಞಾನ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿವೆ

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ಮಗ್ನಾಃ ಕರ್ಮನಯಾವಲಂಬನಪರಾ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಯತ್
 ಮಗ್ನಾ ಜ್ಞಾನನಯೇಷಿಣೋಽಪಿ ಯದತಿಸ್ವಚ್ಛಂದಮಂದೋದ್ಯಮಾಃ |
 ವಿಶ್ವಸ್ಯೋಪರಿ ತೇ ತರಂತಿ ಸತತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಭವಂತಃ ಸ್ವಯಂ
 ಯೇ ಕುರ್ವಂತಿ ನ ಕರ್ಮ ಜಾತು ನ ವಶಂ ಯಾಂತಿ ಪ್ರಮಾದಸ್ಯ ಚ ||೧೧೦||

ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಎರೋಧವಿಲ್ಲ.) ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ತನ್ನ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ತನ್ನ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಧಾರೆಯಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟು ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ನಾಶವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಕಷಾಯದ ವಿಕಲ್ಪ ಅಥವಾ ವ್ರತ, ನಿಯಮದ ವಿಕಲ್ಪ-ಇಲ್ಲವೆ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರವೂ ಕೂಡ - ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ; ಶುದ್ಧ ಪರಿಣತಿರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ||೧೧೦||

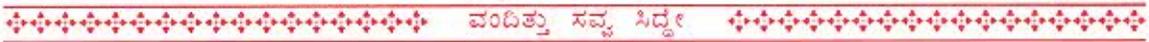
ಈಗ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ನಯವಿಭಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಕರ್ಮನಯಾವಲಂಬನಪರಾಃ ಮಗ್ನಾಃ] ಕರ್ಮನಯದ ಅವಲಂಬನೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾದ (ಕರ್ಮನಯದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ) ಪುರಷರು ಮುಳುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, [ಯತ್] ಏಕೆಂದರೆ [ಜ್ಞಾನಂ ನ ಜಾನಂತಿ] ಅವರು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. [ಜ್ಞಾನನಯ-ಏಷಿಣಃ ಅಪಿ ಮಗ್ನಾಃ] ಜ್ಞಾನನಯೇಚ್ಛಿ (ಪಕ್ಷಪಾತಿ) ಪುರಷರೂ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, [ಯತ್] ಏಕೆಂದರೆ [ಅತಿಸ್ವಚ್ಛಂದಮಂದ-ಉದ್ಯಮಾಃ] ಅವರು ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿದಾನ ಉದ್ಯಮಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ (-ಅವರು ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಮಾಡದೆ ಪ್ರಮಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ). [ಯೇ ಸ್ವಯಂ ಸತತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಭವಂತಃ ಕರ್ಮ ನ ಕುರ್ವಂತಿ] ಅವರು ಸ್ವತಃ ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾನರೂಪರಾಗುತ್ತ-ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತ ಕರ್ಮಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ [ತೇ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಉಪರಿ ತರಂತಿ] ಆ ಜೀವರುಗಳು ವಿಶ್ವದ ಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತಾರೆ [ಚ] ಮತ್ತು [ಜಾತು ಪ್ರಮಾದಸ್ಯ ವಶಂ ನ ಯಾಂತಿ] ಎಂದೂ ಪ್ರಮಾದವಶರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ (ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮತೀಲರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ).

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ.

ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಪರಮಾರ್ಥಭೂತ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದ ಆತ್ಮನನ್ನಂತೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡಹ ಆಡಂಬರವನ್ನು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗೆ ತತ್ಪರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ-ಅದರದೇ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಕರ್ಮನಯದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ಜನರು-ಅವರು ಜ್ಞಾನವನ್ನಂತೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕರ್ಮನಯದಲ್ಲಿಯೇ ದುಃಖಿತ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ - ಅವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ಅದೆಷ್ಟೋ ಜನರು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತವಾದೀ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ

ಇತಿ ಪುಣ್ಯಪಾವರೂಪೇಣ ದ್ವಿಪಾತ್ರೀಭೂತಮೇಕಪಾತ್ರೀಭೂಯ ಕರ್ಮ ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಮ್ |

ಇತಿ ತ್ರೀಮದಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಮಯಸಾರವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಮಾತ್ಮಖ್ಯಾತೌ ಪುಣ್ಯಪಾಪಪ್ರರೂಪಕಃ ತೃತೀಯೋಽಂಕಃ ||

ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು ಅಜ್ಞಾನರೂಪದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ, [ಹೇಲಾ-ಉನ್ನೀಲತ್] ಯಾವುದು ಲೀಲಮಾತ್ರದಿಂದ (-ಸಹಜ ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ) ವಿಕಸಿತವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು [ಪರಮಕಲಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ಆರಬ್ಬಿಕೇಲಿ] ಯಾವುದು ಪರಮಕಲೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ತನ್ನ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆ ಅಂಥ ಆ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯಿದೆ. (ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆಸಮ್ಯಗ್ವೃತ್ತಿಯು ಭದ್ರಸ್ಥನಿದ್ದಾನೆ ಅದುವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಶುದ್ಧನಯದ ಬಲದಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಾದನಂತರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಭಾವಾರ್ಥ :- ತನಗೆ (ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಗೆ) ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಕರ್ಮವು (ಭಾವಕರ್ಮವು) ಅದು ಶುಭಾ ಶುಭಭೇದರೂಪವಾಗಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ಮರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯು ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಡನೆ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಆ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಕಲೆಯು ಕೇವಲಜ್ಞಾನರೂಪ ಪರಮಕಲೆಯ ಅಂತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಮರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರತತ್ವಪ್ರಗತಿಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ 'ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆ' - ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಜ್ಞಾನಕಲೆಯು ಸಹಜರೂಪದಿಂದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪರಮಕಲೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ||೧೧೨||

ಟೀಕೆ :- ಪುಣ್ಯ- ಪಾಪರೂಪದಿಂದ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳರೂಪದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಕರ್ಮವು ಒಂದು ಪಾತ್ರರೂಪವಾಗಿ (ರಂಗಭೂಮಿಯಿಂದ) ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಒಂದವೇಳೆ ಕರ್ಮವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪರೂಪದ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತ್ತು. ಯಾವಾಗ ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತು ಆಗ ಅದು ಒಂದು ಪಾತ್ರರೂಪವಾಗಿ ರಂಗಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ನರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳೆರಡು ಆಶ್ರಯ-ಕಾರಣ ರೂಪ-ಸ್ವಾದ ಭೇದದಿಂದಬೇರೆಂದು ಶುಭಾಶುಭಭಾವಗಳಿಂದಬಂಧವಾಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಜ್ಞಾನದಿಂದಿವೆರಡು ಒಂದೆಂದು ಬುಧರು ಆಶ್ರಯಾದಿಗಳಂಸಮಾನವೆಂದು ಇವೆರಡು ಬಂಧಕೆ ಕಾರಣವೆಂದವಂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಜಿನಮುನಿವೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೋದರಂದು

ಈ ಪ್ರಕಾರ ತ್ರೀ ಸಮಯಸಾರದ ತ್ರೀಮದ್ಭಗವತ್ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವ ಪ್ರಣೇತ ತ್ರೀ ಸಮಯಸಾರ ಪರಮಾಗಮದ ತ್ರೀಮದ್ ಅಮೃತಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ವಿರಚಿತ ಆತ್ಮಖ್ಯಾತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂರನೆಯ ಅಂಕವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಅಥ ಪ್ರವಿಶತ್ಯಾಸ್ರವಃ

(ದ್ರುತವಿಲಂಬಿತ)

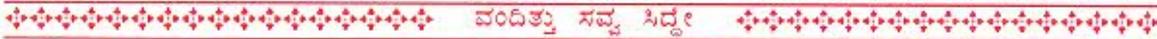
ಅಥ ಮಹಾಮದನಿರ್ಭರಮಂಥರಂ
 ಸಮರರಂಗಪರಾಗತಮಾಸ್ರವಮ್ |
 ಅಯಮುದಾರಗಭೀರಮಹೋದಯೋ
 ಜಯತಿ ದುರ್ಜಯಬೋಧಧನುರ್ಧರಃ ||೧೦೩||

ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಭಿನ್ನವೆಂದರಿದು ಭಾವಾಸ್ರವಗಳನು ಕಿಡಿಸಿ |
 ಸಿದ್ಧರಾದ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ನಮಿಸುವನು ಸುಖದ ಬಯಸಿ ||

'ಈಗ ಆಸ್ರವವು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತದೆ' - ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಟೀಕಾಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಕಾರನು ವೇಷಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ರವದ ವೇಷವಿದೆ. ಆ ವೇಷವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಹುದು ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನವಿದೆ; ಅದರ ಮಹಿಮೆಯ ರೂಪವಾದ ಮಂಗಲವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಅಥ] ಈಗ [ಸಮರರಂಗಪರಾಗತಂ] ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ, [ಮಹಾಮದನಿರ್ಭರಮಂಥರಂ] ಅತಿಶಯವಾದಗರ್ವದಿಂದ ತುಂಬಿ ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ [ಆಸ್ರವಂ] ಆಸ್ರವವನ್ನು [ಅಯಂ ದುರ್ಜಯಬೋಧಧನುರ್ಧರಃ] ಈ ದುರ್ಜಯವಾದ ಜ್ಞಾನ-ಧನುರ್ಧರವು [ಜಯತಿ] ಗೆದ್ದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. [ಉದಾರಗಭೀರಮಹೋದಯಃ] ಯಾವುದರ - ಜ್ಞಾನರೂಪಧನುರ್ಧಾರಿಯ ಮಹಾನ್ ಉದಯವು ಉದಾರವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಆಸ್ರವವನ್ನು ಗೆಲಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಬೇಕು ಅಷ್ಟನ್ನು ಅದು ಪೂರ್ತಿಮಾಡುತ್ತದೆ). ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಿದೆ (ಎಂದರೆ ಭದ್ರಸ್ವರು ಅದರ ಅಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ).

***** ಟೀಕಾಕಾರ : ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಅಮೃತಚಂದ್ರದೇವರು *****

ತತ್ರಾಸ್ರವಸ್ವರೂಪಮಭಿದಧಾತಿ--

ಮಿಚ್ಛತ್ತಂ ಅವಿರಮಣಂ ಕಸಾಯಜೋಗಾ ಯ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣಾ ದು |
ಬಹುವಿಹಭೇಯಾ ಜೀವೇ ತಸ್ಯೇವ ಅಣ್ಣಪರಿಣಾಮಾ ||೧೬೪||

ಣಾಣಾವರಣಾದೀಯಸ್ಯ ತೇ ದು ಕಮ್ಮಸ್ಯ ಕಾರಣಂ ಹೋಂತಿ |
ತೇಸಿಂ ಪಿ ಹೋದಿ ಜೀವೋ ಯ ರಾಗದೋಸಾದಿಭಾವಕರೋ ||೧೬೫||

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಸ್ರವವು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದೆ. ಸೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಸಗಳ ವರ್ಣನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರಸವತ್ತಾದ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ 'ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಧನುರ್ಧಾರಿಯು ಆಸ್ರವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ' - ಎಂದು ಶಾಂತರಸದಲ್ಲಿ ವೀರರಸವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಾಡಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ ಆಸ್ರವವು ಸಂಗ್ರಾಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ; ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಪಂತೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಯೋಧವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಆಸ್ರವವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ||೧೧೧||

ಈಗ ಆಸ್ರವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೧೬೪-೧೬೫

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಮಿಚ್ಛತ್ತಂ] ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, [ಅವಿರಮಣಂ] ಅವಿರಮಣ, [ಕಸಾಯಜೋಗಾ ಯ] ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ - ಈ ಆಸ್ರವಗಳು [ಸಣ್ಣಸಣ್ಣಾ ದು] ಸಂಜ್ಞ (ಜೀತನದ ವಿಕಾರ)ಗಳೂ ಇವೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಜ್ಞ (ಪ್ರದ್ವಲದ ವಿಕಾರ)ಗಳೂ ಇವೆ. [ಬಹುವಿಹಭೇಯಾ] ಹಲವು ಭೇದವುಳ್ಳ ಸಂಜ್ಞ ಆಸ್ರವಗಳು. [ಜೀವೇ] ಅವು ಜೀವದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಅವು - [ತಸ್ಯೇವ] ಜೀವದ್ದೇ [ಅಣ್ಣಪರಿಣಾಮಾ] ಅನನ್ಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ. [ತೇ ದು] ಮತ್ತು ಅಸಂಜ್ಞ ಆಸ್ರವಗಳು [ಣಾಣಾವರಣಾದೀಯಸ್ಯ ಕಮ್ಮಸ್ಯ] ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ [ಕಾರಣಂ] ಕಾರಣ (ನಿಮಿತ್ತ)ವಾಗಿ [ಹೋಂತಿ] ಆಗುತ್ತವೆ [ಯ] ಮತ್ತು [ತೇಸಿಂ ಪಿ] ಅವುಗಳಿಗೂ (ಅಸಂಜ್ಞ ಆಸ್ರವಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗುವಲ್ಲಿ) [ರಾಗ-ದೋಸಾದಿಭಾವಕರೋ ಜೀವೋ] ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂಥ ಜೀವವು [ಹೋದಿ] ಕಾರಣ(ನಿಮಿತ್ತ)ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತಿ, ಕಷಾಯ ಮೇಣ್ ಯೋಗ ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞಗಳಾಗಿವೆ |
ವಿವಿಧ ಭೇದದಿಂದ ಜೀವದಲುಂಟಾಗಿ ಜೀವದನನ್ಯಪರಿಣಾಮತಾನಾಗಿವೆ ||೧೬೪||

ಅವು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಕಾರಣಗಳಾಗುವವು |
ಅವುಗಳ ಕಾರಣನು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳ ಮಾಡುವ ಜೀವ ತಾನಾಗುವನು ||೧೬೫||

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಮವಿರಮಣಂ ಕಷಾಯಯೋಗೌ ಚ ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞಾಸ್ತು |
ಬಹುವಿಧಭೇದಾ ಜೀವೇ ತಸ್ಯೈವಾನನ್ಯಪರಿಣಾಮಾಃ ||೧೬೪||

ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದ್ಯಸ್ಯ ತೇ ತು ಕರ್ಮಣಃ ಕಾರಣಂ ಭವಂತಿ |
ತೇಷಾಮಪಿ ಭವತಿ ಜೀವಶ್ಚ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಭಾವಕರಃ ||೧೬೫||

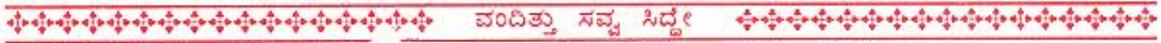
ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಾ ಆಸ್ರವಾಃ ಇಹ ಹಿ ಜೀವೇ ಸ್ವಪರಿಣಾಮನಿಮಿತ್ತಾಃ ಅಜಡತ್ವೇ ಸತಿ ಚಿದಾ-
ಭಾಸಾಃ | ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾವಿರತಿಕಷಾಯಯೋಗಾಃ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಾಃ ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿಪುದ್ಗಲಕರ್ಮ-
ಸ್ರವಣನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್,ಕಿಲಾಸ್ರವಾಃ | ತೇಷಾಂ ತು ತದಾಸ್ರವಣನಿಮಿತ್ತತ್ವನಿಮಿತ್ತಂ ಅಜ್ಞಾನಮಯಾ
ಆತ್ಮಪರಿಣಾಮಾ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಾಃ | ತತ ಆಸ್ರವಣನಿಮಿತ್ತತ್ವನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಾ
ಏವಾಸ್ರವಾಃ | ತೇ ಚಾಜ್ಞಾನಿನ ಏವ ಭವಂತೀತಿ ಅರ್ಥಾದೇವಾಪದ್ಯತೇ |

ಟೀಕೆ :- ಈ ಜೀವದಲ್ಲಿ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹ - ಈ ಆಸ್ರವಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮದ
ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಜಡವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಚಿದಾಭಾಸವಾಗಿವೆ (ಎಂದರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ
ಚೈತನ್ಯದ ಅಭಾಸವಿದೆ, ಅಂಥ ಚಿದ್ವಿಕಾರಗಳಿವೆ).

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತಿ, ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ - ಈ ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಗಳು ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ
ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದ ಆಸ್ರವಣದ ನಿಮಿತ್ತವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಆಸ್ರವಗಳಿವೆ; ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ (ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾದಿ
ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ) ಕರ್ಮಾಸ್ರವದ ನಿಮಿತ್ತತೆಯ ನಿಮಿತ್ತವು ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳಿವೆ - ಅವು
ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಆತ್ಮಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ (ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲ-ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ)
ಆಸ್ರವಣದ ನಿಮಿತ್ತತೆಯ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹಗಳೇ ಆಸ್ರವಗಳಿವೆ ಮತ್ತು
ಅವಂತೂ (ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳು) ಅಜ್ಞಾನಿಗೇನೇ ಆಗುತ್ತವೆಂಬುದು ಅರ್ಥದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
(ಒಂದುವೇಳೆ ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಿದ್ದರೂ ಗಾಢೆಯ ಅರ್ಥದೊಳಗಿಂದಲೇ
ಈ ಆಶಯವು ಹೊರಡುತ್ತದೆ.)

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವಣದ (ಆಗಮನದ) ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಂತೂ
ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮದ ಉದಯರೂಪವಾದ ಪುದ್ಗಲ-ಪರಿಣಾಮಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ನಿಜವಾಗಿ
ಆಸ್ರವಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಾಸ್ರವಣದ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಾಗುವ ನಿಮಿತ್ತವು ಜೀವದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ
ಮೋಹರೂಪ(ಅಜ್ಞಾನಮಯ)ವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳೇ ಆಸ್ರವಗಳಾಗಿವೆ.
ಆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳನ್ನು ಚಿದ್ವಿಕಾರಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳು ಜೀವದ
ಅಜ್ಞಾನ-ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೇನೇ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗೇನೇ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹರೂಪವಾದ ಆಸ್ರವಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಈಗ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆ ಆಸ್ರವಗಳ (ಭಾವಾಸ್ರವಗಳ) ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಅಥ ಜ್ಞಾನಿಸ್ತದಭಾವಂ ದರ್ಶಯತಿ -

**ಣತ್ಥಿ ದು ಆಸವಬಂಧೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಟಿಸ್ಸ ಆಸವಣಿರೋಹೋ |
ಸಂತೇ ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧೇ ಜಾಣದಿ ಸೋ ತೇ ಅಬಂಧಂತೋ ||೧೬೬||**

ನಾಸ್ತಿ ತ್ವಾಸ್ರವಬಂಧಃ ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞೇರಾಸ್ರವನಿರೋಧಃ |
ಸಂತಿ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧಾನಿ ಜಾನಾತಿ ಸ ತಾನ್ಯಬದ್ಧನ್ ||೧೬೬||

ಯತೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಜ್ಞಾನಮಯೈರ್ಭಾವೈರಜ್ಞಾನಮಯಾ ಭಾವಾಃ ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧಿ-
ನೋಽವಶ್ಯಮೇವ ನಿರುದ್ಯಂತೇ; ತತೋಽಜ್ಞಾನಮಯಾನಾಂ ಭಾವಾನಾಂ ರಾಗದ್ವೇಷವೋಹಾನಾಂ
ಆಸ್ರವಭೂತಾನಾಂ ನಿರೋಧಾತ್ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಭವತ್ಯೇವ ಆಸ್ರವನಿರೋಧಃ | ಅತೋ ಜ್ಞಾನೀ ನಾಸ್ರವ-
ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಾಣಿ ಬಧ್ನಾತಿ, ನಿತ್ಯಮೇವಾಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ತಾನಿ ನವಾನಿ ನ ಬದ್ಧನ್ ಸದವಸ್ಥಾನಿ
ಪೂರ್ವಬದ್ಧಾನಿ, ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್, ಕೇವಲಮೇವ ಜಾನಾತಿ |

ಗಾಥೆ -೧೬೬

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಟಿಸ್ಸ] ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞೆಗೆ [ಆಸವಬಂಧೋ] ಆಸ್ರವವು ಯಾವುದರ ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ
ಅಂಥ ಬಂಧವು [ಣತ್ಥಿ] ಇರುವುದಿಲ್ಲ, [ದು ಆಸವಣಿರೋಹೋ] (ಏಕೆಂದರೆ) ಆಸ್ರವದ (ಭಾವಾಸ್ರವದ)
ನಿರೋಧವಿದೆ; [ತೇ] ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು [ಅಬಂಧಂತೋ] ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ [ಸೋ] ಅವನು [ಸಂತೇ]
ಸತ್ತಾದಲ್ಲಿರುವ [ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧೇ] ಮೊದಲು ಬದ್ಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು [ಜಾಣದಿ] ಕೇವಲ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ :- ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಭಾವಗಳಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಭಾವಗಳು
ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಿರುದ್ಧ-ಅಭಾವರೂಪವಾಗುತ್ತವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಾದ ಭಾವಗಳು
ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಮಯ ಭಾವರೂಪಗಳಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹ
ಅವು ಆಸ್ರವಭೂತ (ಆಸ್ರವಸ್ವರೂಪ) ವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ನಿರೋಧವಾಗುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆಸ್ರವದ
ನಿರೋಧವು ಆಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಆಸ್ರವದ ನಿಮಿತ್ತವು ಯಾವುವಿವೆ ಅಂಥ (ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ)
ಪುದ್ಗಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅಕರ್ತೃತ್ವನಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಮೊದಲು ಬದ್ಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ತಾನು ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಕೇವಲ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೇ. (ಜ್ಞಾನಿಯದು ಜ್ಞಾನವೇ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಲ್ಲ; ಒಂದುವೇಳೆ ಕರ್ತೃತ್ವವಾಗಿದ್ದರೆ
ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಜ್ಞಾತೃತ್ವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.)

**ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞೆಗೆ ಆಸ್ರವನಿಮಿತ್ತದ ಬಂಧವಿಲ್ಲ ಆಸ್ರವ ನಿರೋಧವಿದೆ |
ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞೆ ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತ ಪೂರ್ವಬದ್ಧಕರ್ಮಗಳ ತಿಳಿವನವಬಂಧವಿಲ್ಲ ||೧೬೬||**

ಇಹ ಖಲು ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಸಂಪರ್ಕಚೋನ್ಮಾನಮಯ ಏವ ಭಾವಃ, ಅಯಸ್ಯಾಂತೋಪಲ-
 ಸಂಪರ್ಕಜ ಇವ ಕಾಲಾಯಸಸೂಚೀಂ, ಕರ್ಮ ಕರ್ತುಮಾತ್ಮಾನಂ ಚೋದಯತಿ; ತದ್ವಿವೇಕಜನ್ತು ಜ್ಞಾನ-
 ಮಯಃ, ಅಯಸ್ಯಾಂತೋಪಲವಿವೇಕಜ ಇವ ಕಾಲಾಯಸಸೂಚೀಂ, ಅಕರ್ಮಕರಣೋತ್ಸುಕಮಾತ್ಮಾನಂ
 ಸ್ವಭಾವೇನೈವ ಸ್ಥಾಪಯತಿ | ತತೋ ರಾಗಾದಿಸಂಕೀರ್ಣೋನ್ಮಾನಮಯ ಏವ ಕರ್ತೃತ್ವೇ ಚೋದಕತ್ಯಾ-
 ದ್ಬಂಧಕಃ | ತದಸಂಕೀರ್ಣಸ್ತು ಸ್ವಭಾವೋದ್ಭಾವಕತ್ಯಾತ್ಮೇವಲಂ ಜ್ಞಾಯಕ ಏವ, ನ ಮನಾಗಪಿ ಬಂಧಕಃ||
 ಅಥ ರಾಗಾದ್ಯಸಂಕೀರ್ಣಭಾವಸಂಭವಂ ದರ್ಶಯತಿ-

ಪಕ್ಕೇ ಫಲಮ್ನಿ ಪಡಿಏ ಜಹ ಣ ಫಲಂ ಬಜ್ಜಏ ಪುಣೋ ವಿಂಟೇ |
 ಜೀವಸ್ಯ ಕರ್ಮಭಾವೇ ಪಡಿಏ ಣ ಪುಣೋದಯಮುವೇದಿ ||೧೬೮||

ಟೀಕೆ :- ನಿಜವಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಹಬಿಂಬಕವು-ಪಾಷಾಣದೊಡನಾದ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ (ಕಬ್ಬಿಣದ
 ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಭಾವವು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸೂಚಿಯನ್ನು (ಗಮನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ
 ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣವಾಗುವುದರಿಂದ (ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಜ್ಞಾನಮಯ
 ಭಾವವೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕರ್ಮಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೇರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಲೋಹಬಿಂಬಕಪಾಷಾಣದ
 ಸಂಸರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ (ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನವಾದಭಾವವು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸೂಚಿಯನ್ನು (ಗಮನಮಾಡದಿರುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ)
 ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ
 (ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ) ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಜ್ಞಾನಮಯಭಾವವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಉತ್ಪುಕತೆಯಿಲ್ಲ (ಎಂದರೆ
 ಕರ್ಮಮಾಡುವುದು ಯಾವುದರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಲ್ಲ) ಅಂಥ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ;
 ಆದುದರಿಂದ ರಾಗಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣಗೊಂಡ ಅಜ್ಞಾನಮಯಭಾವವೇ ಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ
 ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಂಧಕವಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಗಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರವಾಗದಭಾವವು ಸ್ವಭಾವದ
 ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾಯಕವೇ ಆಗಿದೆ, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಬಂಧಕವಾಗಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ರಾಗಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣಗೊಂಡ ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಭಾವವೇ ಬಂಧದ ಕರ್ತೃವಿದೆ,
 ಮತ್ತು ರಾಗಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರವಾಗದ ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಭಾವವೇ ಬಂಧದ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲ-ಇದು ನಿಯಮವಿದೆ.

ಈಗ ರಾಗಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಿಶ್ರವಾಗದ ಭಾವದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೧೬೮

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜಹ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ [ಪಕ್ಕೇ ಫಲಮ್ನಿ] ಪಕ್ವವಾದ ಹಣ್ಣು [ಪಡಿಏ] ಉರುಳಿದ
 ಮೇಲೆ [ಪುಣೋ] ಮತ್ತೆ [ಫಲಂ] ಆ ಹಣ್ಣನ್ನು [ವಿಂಟೇ] ಆ ದೇಟನೊಡನೆ [ಣ ಬಜ್ಜಏ] ಕೂಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ,

ಹೇಗೆ ಪಕ್ವಫಲವೊಮ್ಮೆ ಉದುರಿದರೆ ಮತ್ತದು ದೇಟನೊಡನೊಂದಾಗದು |
 ಹಾಗೆ ಜೀವದ ಕರ್ಮಭಾವಗಳೊಮ್ಮೆ ಉದುರಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಉದಯವಾಗವು ||೧೬೮||

ಪಕ್ಕೇ ಫಲೇ ಪತಿತೇ ಯಥಾ ನ ಫಲಂ ಬದ್ಯತೇ ಪುನರ್ವ್ಯಂತ್ಯಃ |

ಜೀವಸ್ಯ ಕರ್ಮಭಾವೇ ಪತಿತೇ ನ ಪುನರುದಯಮುಪೈತಿ ||೧೬೮||

ಯಥಾ ಖಲು ಪಕ್ವಂ ಫಲಂ ವೃಂತಾತ್ಸಕ್ಯದ್ವಿಶ್ಚಿಷ್ಟಂ ಸತ್ ನ ಪುನರ್ವ್ಯಂತಸಂಬಂಧಮುಪೈತಿ,
ತಥಾ ಕರ್ಮೋದಯಜೋ ಭಾವೋ ಜೀವಭಾವಾತ್ಸಕ್ಯದ್ವಿಶ್ಚಿಷ್ಟಃ ಸನ್ ನ ಪುನರ್ಜೀವಭಾವಮುಪೈತಿ |
ಏವಂ ಜ್ಞಾನಮಯೋ ರಾಗಾದ್ಯಸಂಕಿರ್ಣೋ ಭಾವಃ ಸಂಭವತಿ |

(ಶಾಲಿನಿ)

ಭಾವೋ ರಾಗದ್ವೇಷವೋಹೈರ್ವಿನಾ ಯೋ

ಜೀವಸ್ಯ ಸ್ಯಾದ್ ಜ್ಞಾನನಿರ್ವೃತ್ತ ಏವ |

ರುಂಧನ್ ಸರ್ವಾನ್ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಸ್ರವೌಘಾನ್

ಏಷೋಽಭಾವಃ ಸರ್ವಭಾವಾಸ್ರವಾಣಾಮ್ ||೧೦೯||

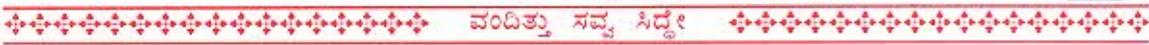
ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ [ಜೀವಸ್ಯ] ಜೀವದ [ಕರ್ಮಭಾವೇ] ಕರ್ಮಭಾವವು [ಪಡಿವಿ] ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅದು [ಪ್ರಣೋ] ಮತ್ತು [ನ ಉದಯಮುವೇದಿ] ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಆ ಕರ್ಮಭಾವವು ಜೀವದೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ).

ಟೀಕೆ :- ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪಕ್ವವಾದ ಹಣ್ಣು ಒಂದುಸಲ ದೇಟಿನಿಂದ ಉರುಳಿದನಂತರ ಮತ್ತೆ ಅದು ಅದರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮೋದಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಂಥ ಭಾವವು ಜೀವಭಾವದಿಂದ ಒಂದುಸಲ ಬೇರೆಯಾದಮೇಲೆ ಅದು ಮತ್ತೆ ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. - ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ರಾಗಾದಿಯೊಡನೆ ಬೆರಕೆಯಾಗದ ಜ್ಞಾನಮಯವಾದಭಾವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಒಂದುವೇಳೆ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದುಸಲ (ಅಪ್ರತಿಪಾತಭಾವದಿಂದ) ರಾಗಾದಿಕದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ ಅದು ಪುನಃ ಎಂದೂ ರಾಗಾದಿಯೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ರಾಗಾದಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳದ ಜ್ಞಾನಮಯಭಾವವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಜೀವವು ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ರೂಪದಿಂದ ರಾಗಾದಿಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ನಿಶ್ಚಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತತೆಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರದು ಯಾವ ಅಲ್ಪಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅದುವೂ ನಿಶ್ಚಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂಧವಿಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಬದ್ಧಸ್ವೃಷ್ಟರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಮನವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರ್ತಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದೊಡನಿರುವಂಥ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಬಂಧವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿಲ್ಲ ; ಬೇರಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ಮರದ ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳಂತೆ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಬೇಗನೆಬಣಗಿ ಹೋಗುವಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಈಗ 'ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಭಾವವೇ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಿದೆ' ಎಂಬರ್ಥದ ಕಲತರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಜೀವಸ್ಯ] ಜೀವದ [ಯಃ] ಯಾವ [ರಾಗದ್ವೇಷವೋಹೈಃ ವಿನಾ] ರಾಗದ್ವೇಷವೋಹಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ, [ಜ್ಞಾನನಿರ್ವೃತ್ತಃ ಏವ ಭಾವಃ ಸ್ಯಾತ್] ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ರಚಿಸಿದ

ಅಥ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಾಭಾವಂ ದರ್ಶಯತಿ-

ಪುಥವೀಪಿಂಡಸಮಾಣಾ ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧಾ ದು ಪಚ್ಚಯಾ ತಸ್ಯ |
ಕಮ್ಮಸರೀರೇಣ ದು ತೇ ಬದ್ಧಾ ಸವ್ಯೇ ವಿ ಣಾಣಿಸ್ಯ ||೧೬೯||

ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡಸಮಾನಾಃ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧಾಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಾಸ್ತಸ್ಯ |
ಕರ್ಮಶರೀರೇಣ ತು ತೇ ಬದ್ಧಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಜ್ಞಾನಿನಃ ||೧೬೯||

ಯೇ ಖಲು ಪೂರ್ವಮಜ್ಞಾನೇನ ಬದ್ಧಾ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾವಿರತಿಕಷಾಯಯೋಗಾ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಭೂತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ, ತೇ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರವ್ಯಾಂತರಭೂತಾ ಅಚೇತನಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮತ್ಯಾತ್ ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡ-ಸಮಾನಾಃ | ತೇ ತು ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ಕಾರ್ಮಾಣಶರೀರೇಣೈವ ಸಂಬದ್ಧಾಃ, ನ ತು ಜೀವೇನ | ಅತಃ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ಏವ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಾಭಾವೋ ಜ್ಞಾನಿನಃ |

ಭಾವವಿದೆ ಮತ್ತು [ಸರ್ವಾನ್ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಸ್ರವ-ಓಘಾನ್ ರುಂಧನ್] ಯಾವುದು ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಆಸ್ರವ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು) ತಡೆಯುವಂತಹುದಿದೆ, [ಏಷಃ ಸರ್ವ-ಭಾವಾಸ್ರವಾಣಾಂ ಅಭಾವಃ] ಆ (ಜ್ಞಾನಮಯ) ಭಾವವು ಎಲ್ಲ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವಸ್ವರೂಪವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿಲ್ಲದ ಭಾವವು ಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನಮಯಭಾವವು ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾವವೇ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಸಂಬಂಧದ ರಾಗಾದಿಗಳ ಅಭಾವ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಭಾವಾಸ್ರವಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ||೧೧೪||

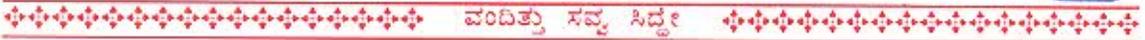
ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳ ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೧೬೯

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ತಸ್ಯ ಣಾಣಿಸ್ಯ] ಆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ [ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧಾ] ಮೊದಲು ಬದ್ಧವಾದ [ಸವ್ಯೇ ವಿ ಪಚ್ಚಯಾ ದು] ಎಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು [ಪುಥವೀಪಿಂಡಸಮಾಣಾ] ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ [ದು] ಮತ್ತು [ತೇ] ಅವು [ಕಮ್ಮಸರೀರೇಣ] (ಕೇವಲ) ಕಾರ್ಮಾಣ ಶರೀರದೊಡನೆ [ಬದ್ಧಾ] ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಯಾವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತಿ, ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗರೂಪ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಭೂತವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿವೆ, ಅವು ಅನ್ಯದ್ರವ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಅಚೇತನ

ಯಾವವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ |
ಅವು ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡಸಮಾನವಿದ್ದು ಕರ್ಮಶರೀರನಿಬದ್ಧವಾಗಿಹವು ||೧೬೯||

ಅಥ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಾಭಾವಂ ದರ್ಶಯತಿ-

ಪುಥವೀಪಿಂಡಸಮಾಣಾ ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧಾ ದು ಪಚ್ಚಯಾ ತಸ್ಯ |
ಕಮ್ಮಸರೀರೇಣ ದು ತೇ ಬದ್ಧಾ ಸವ್ಯೇ ವಿ ಣಾಣಿಸ್ಯ ||೧೬೯||

ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡಸಮಾನಾಃ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧಾಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಾಸ್ತಸ್ಯ |
ಕರ್ಮಶರೀರೇಣ ತು ತೇ ಬದ್ಧಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಜ್ಞಾನಿನಃ ||೧೬೯||

ಯೇ ಖಲು ಪೂರ್ವಮಜ್ಞಾನೇನ ಬದ್ಧಾ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾವಿರತಿಕಷಾಯಯೋಗಾ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಭೂತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ, ತೇ ಜ್ಞಾನಿನೋ ದ್ರವ್ಯಾಂತರಭೂತಾ ಅಚೇತನಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮತ್ವಾತ್ ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡ-ಸಮಾನಾಃ | ತೇ ತು ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ಕಾರ್ಮಾಣಶರೀರೇಣೈವ ಸಂಬದ್ಧಾಃ, ನ ತು ಜೀವೇನ | ಅತಃ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ಏವ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಾಭಾವೋ ಜ್ಞಾನಿನಃ |

ಭಾವವಿದೆ ಮತ್ತು [ಸರ್ವಾನ್ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಾಸ್ರವ-ಓಘಾನ್ ರುಂಧನ್] ಯಾವುದು ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಆಸ್ರವ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು) ತಡೆಯುವಂತಹುದಿದೆ, [ಏಷಃ ಸರ್ವ ಭಾವಾಸ್ರವಾಣಾಂ ಅಭಾವಃ] ಆ (ಜ್ಞಾನಮಯ) ಭಾವವು ಎಲ್ಲ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವಸ್ವರೂಪವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿಲ್ಲದ ಭಾವವು ಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನಮಯಭಾವವು ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತಹುದಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾವವೇ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಸಂಬಂಧದ ರಾಗಾದಿಗಳ ಅಭಾವ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಭಾವಾಸ್ರವಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ||೧೬೯||

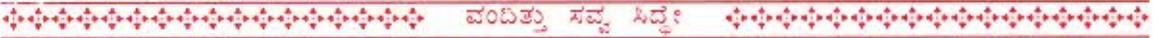
ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳ ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೧೬೯

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ತಸ್ಯ ಣಾಣಿಸ್ಯ] ಆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ [ಪುವ್ವಣಿಬದ್ಧಾ] ಮೊದಲು ಬದ್ಧವಾದ [ಸವ್ಯೇ ವಿ ಪಚ್ಚಯಾ ದು] ಎಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು [ಪುಥವೀಪಿಂಡಸಮಾಣಾ] ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ [ದು] ಮತ್ತು [ತೇ] ಅವು [ಕಮ್ಮಸರೀರೇಣ] (ಕೇವಲ) ಕಾರ್ಮಾಣ ಶರೀರದೊಡನೆ [ಬದ್ಧಾ] ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಟೀಕೆ :- ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಯಾವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತಿ, ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಗರೂಪ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಭೂತವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿವೆ, ಅವು ಅನ್ಯದ್ರವ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಅಚೇತನ

ಯಾವವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ |
ಅವು ಪೃಥ್ವೀಪಿಂಡಸಮಾನವಿದ್ದು ಕರ್ಮಶರೀರನಿಬದ್ಧವಾಗಿಹವು ||೧೬೯||

(ಉಪಯುಕ್ತ)

ಭಾವಾಸ್ರವಾಭಾವಮಯಂ ಪ್ರಪನ್ನೋ
 ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವೇಚ್ಛಃ ಸ್ವತ ಏವ ಭಿನ್ನಃ |
 ಜ್ಞಾನೀ ಸದಾ ಜ್ಞಾನಮಯೈಕಭಾವೋ
 ನಿರಾಸ್ರವೋ ಜ್ಞಾಯಕ ಏಕ ಏವ ||೧೧೦೫||

ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ (ಹೇಗೆ ಮಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲಸ್ತಂಧಗಳಿವೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿವೆ) ; ಅವಂತೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಕೇವಲ ಕಾರ್ಮಣಶರೀರದೊಡನೆ ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ - ಸಂಬಂಧಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಜೀವದೊಡನಿಲ್ಲ ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವು ಸಿದ್ಧವಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಭೂತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿವೆ ಅವಂತೂ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಪುದ್ಗಲಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಮೂರ್ತಿಕ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಬಂಧ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧವು ಪುದ್ಗಲಮಯವಾದ ಕಾರ್ಮಣಶರೀರದೊಡನೆಯೇ ಇದೆ, ಚಿನ್ಮಯ ಜೀವದೊಡನಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಿದೆ. (ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವವು ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಿದೆ.)

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲಶರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಭಾವಸ್ರವ-ಅಭಾವಂ ಪ್ರಪನ್ನಃ] ಭಾವಾಸ್ರವಗಳ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮತ್ತು [ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವೇಚ್ಛಃ ಸ್ವತಃ ಏವ ಭಿನ್ನಃ] ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳಿಂದತೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಭಿನ್ನವಾದ [ಅಯಂ ಜ್ಞಾನೀ] ಈ ಜ್ಞಾನಿಯು - [ಸದಾ ಜ್ಞಾನಮಯ-ಏಕ-ಭಾವಃ] ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಜ್ಞಾನಮಯ ಭಾವವುಳ್ಳವನಿದ್ದಾನೆ - [ನಿರಾಸ್ರವಃ] ನಿರಾಸ್ರವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ, [ಏಕಃ ಜ್ಞಾಯಕಃ ಏವ] ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾಯಕನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನಿಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಸ್ವರೂಪವಾದ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನು ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದಿಂದತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಭಿನ್ನನೇ ಇದ್ದಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವವು ಪುದ್ಗಲಪರಿಣಾಮಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಯು ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಹಾಗೂ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ||೧೧೦೫||

ಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಗೆ ನಿರಾಸ್ರವನಿದ್ದಾನೆ ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಈಗ ಗಾಢಾ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಕಥಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿರಾಸ್ರವ ಇತಿ ಚೇತ್ -

ಚಳುವಿಹ ಅಣೇಯಭೇಯಂ ಬಂಧಂತೇ ಕಾಣದಂಸಣಗುಣೇಹಿಂ |
ಸಮಖ ಸಮಖ ಜಮ್ನಾ ತೇಣ ಅಬಂಧೋ ತ್ವಿ ಕಾಣೇ ದು ||೧೨೦||

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಅನೇಕಭೇದಂ ಬದ್ಧಂತಿ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗುಣಾಭ್ಯಾಂ |
ಸಮಯೇ ಸಮಯೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ತೇನಾಬಂಧ ಇತಿ ಜ್ಞಾನೀ ತು ||೧೨೦||

ಜ್ಞಾನೀ ಹಿ ತಾವದಾಸ್ರವಭಾವಭಾವನಾಭಿಪ್ರಾಯಾಭಾವಾನ್ನಿರಾಸ್ರವ ಏವ | ಯತ್ತು ತಸ್ಮಾಪಿ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಪ್ರತಿಸಮಯಮನೇಕಪ್ರಕಾರಂ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮ ಬದ್ಧಂತಿ, ತತ್ರ ಜ್ಞಾನಗುಣಪರಿಣಾಮ ಏವ ಹೇತುಃ |

ಕಥಂ ಜ್ಞಾನಗುಣಪರಿಣಾವೋ ಬಂಧಹೇತುರಿತಿ ಚೇತ್-

ಜಮ್ನಾ ದು ಜಹಣ್ಣಾದೋ ಕಾಣಗುಣಾದೋ ಪುಣೋ ವಿ ಪರಿಣಮದಿ |
ಅಣ್ಣತ್ತಂ ಕಾಣಗುಣೋ ತೇಣ ದು ಸೋ ಬಂಧಗೋ ಭಣದೋ ||೧೨೧||

ಗಾಥೆ - ೧೨೦

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜಮ್ನಾ] ಏಕೆಂದರೆ [ಚಳುವಿಹ] ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು [ಕಾಣದಂಸಣ-ಗುಣೇಹಿಂ] ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗುಣಗಳ ಮುಖಾಂತರ [ಸಮಖ ಸಮಖ] ಸಮಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ [ಅಣೇಯ-ಭೇಯಂ] ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು [ಬಂಧಂತೇ] ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ [ತೇಣ] ಅದಕ್ಕಾಗಿ [ಕಾಣೇ ದು] ಜ್ಞಾನಿಯಂತೂ [ಅಬಂಧೋ ತ್ವಿ] ಬಂಧರಹಿತನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಟೀಕೆ :- ಜ್ಞಾನಿಯಂತೂ ಮೊದಲು ಆಸ್ರವಭಾವದ ಭಾವನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅಭಾವದ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಇದ್ದಾನೆ ; ಆದರೆ ಅವನಿಗೂ ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಪರಿಣಮನವೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಪರಿಣಮನವು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈಗ ಗಾಥಾಸೂತ್ರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗುಣಗಳಿಂ ಚತುರ್ವಿಧಾಸ್ರವಗಳು ಸಮಯ ಸಮಯದಲಿ |
ಅನೇಕವಿಧಕರ್ಮಗಳ ಕಟ್ಟಿದರದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಬಂಧ ತಾನಿಲ್ಲ ||೧೨೦||
ಪುನರಾಜಘ್ನಂ ಜ್ಞಾನಗುಣದಕಾರಣ ಅನ್ಯರೂಪ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ |
ಜ್ಞಾನಗುಣವದು ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧಕವೆಂದು ತಾನೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದು ||೧೨೧||

ಯಸ್ಮಾತ್ತು ಜಘನ್ಯಾತ್ ಜ್ಞಾನಗುಣಾತ್ ಪುನರಪಿ ಪರಿಣಮತೇ |

ಅನ್ಯತ್ವಂ ಜ್ಞಾನಗುಣಃ ತೇನ ತು ಸ ಬಂಧಕೋ ಭಣಿತಃ ||೧೭೧||

ಜ್ಞಾನಗುಣಸ್ಯ ಹಿ ಯಾವಜ್ಜಘನ್ಯೋ ಭಾವಃ ತಾವತ್ ತಸ್ಯಾಂತರ್ಮುಹೂರ್ತವಿಪರಿಣಾಮಿತ್ಯಾತ್ ಪುನಃ ಪುನರನ್ಯತಯಾಸ್ತಿ ಪರಿಣಾಮಃ | ಸ ತು, ಯಥಾಖ್ಯಾತಚಾರಿತ್ರಾವಸ್ಥಾಯಾ ಅಧಸ್ತಾದವಶ್ಯಂಭಾವಿರಾಗಸದ್ಭಾವಾತ್, ಬಂಧಹೇತುರೇವ ಸ್ಯಾತ್ |

ಏವಂ ಸತಿ ಕಥಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿರಾಸ್ತವ ಇತಿ ಚೇತ್—

ದಂಸಣಣಾಣಚರಿತ್ರಂ ಜಂ ಪರಿಣಮದೇ ಜಹಣ್ಣಭಾವೇಣ |

ಣಾಣೇ ತೇಣ ದು ಬಜ್ಜದಿ ಪೋಗ್ಗಲಕಮ್ಪೇಣ ವಿವಿಹೇಣ ||೧೭೨||

ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಂ ಯತ್ಪರಿಣಮತೇ ಜಘನ್ಯಭಾವೇನ |

ಜ್ಞಾನೀ ತೇನ ತು ಬದ್ಧತೇ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಣಾ ವಿವಿಧೇನ ||೧೭೨||

ಗಾಥೆ - ೧೭೧

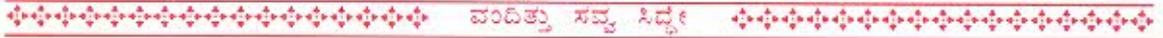
ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜಮ್ಬಾ ದು] ಏಕೆಂದರೆ [ಣಾಣಗುಣೋ] ಜ್ಞಾನಗುಣವು, [ಜಹಣ್ಣಾದೋ ಣಾಣಗುಣಾದೋ] ಜಘನ್ಯ ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಕಾರಣದಿಂದ [ಪುಣೋ ವಿ] ಅನಂತರವೂ [ಅಣ್ಣತ್ತಂ] ಅನ್ಯರೂಪದಿಂದ [ಪರಿಣಮದಿ] ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ, [ತೇಣ ದು] ಅದಕ್ಕಾಗಿ [ಸೋ] ಅದು (ಜ್ಞಾನಗುಣವು) (ಬಂಧಗೋ) ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು [ಭಣಿದೋ] ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಟೀಕೆ :- ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಜಘನ್ಯಭಾವವಿದೆ (ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕಭಾವವಿದೆ) ಅದುವರೆಗೆ ಅದು (ಜ್ಞಾನಗುಣವು) ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗುವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಪರಿಣಮನವು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು (ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಜಘನ್ಯಭಾವದಿಂದಾದ ಪರಿಣಮನವು), ಯಥಾಖ್ಯಾತ ಚಾರಿತ್ರ-ಅವಸ್ಥೆಯ ಮೊದಲು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ರಾಗದ ಸದ್ಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಆಗಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಜ್ಞಾನವು ಒಂದು ಜ್ಞೇಯದ ಮೇಲೆ ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತವೇ ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ, ಪುನಃ ಅದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇತರ ಜ್ಞೇಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ; ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತವೇ ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ, ಪುನಃ ಅದು ವಿಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ಪ್ರೀತಿ ಆತ್ಮನು ಸವಿಕಲ್ಪ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಅನುಭವದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರಲಿ-ಅವನಿಗೆ ಯಥಾಖ್ಯಾತಚಾರಿತ್ರದ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ರಾಗಭಾವದ ಸದ್ಭಾವವಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ರಾಗವಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಧವೂ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಜಘನ್ಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ಬಂಧದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಜಘನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಿಂದ |

ಜ್ಞಾನಿ ವಿಧವಿಧದ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತಾನೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುವನು ||೧೭೨||

ಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನೀ ಸ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹರೂಪಾಸ್ರವಭಾವಾಭಾವಾತ್ ನಿರಾಸ್ರವ ಏವ | ಕಿಂತು ಸೋಽಪಿ ಯಾವಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಭಾವೇನ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಜ್ಞಾತುಮನುಚರಿತಂ ವಾಽಶಕ್ತಃ ಸನ್ ಜಘನ್ಯಭಾವೇನೈವ ಜ್ಞಾನಂ ಪಶ್ಯತಿ ಜಾನಾತ್ಯನುಚರತಿ ಚ ತಾವತ್ಸ್ಯಾಪಿ, ಜಘನ್ಯ- ಭಾವಾನ್ಯಭಾನುಪಪತ್ಯಾನುಮೀಯಮಾನಾಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕಕಲಂಕವಿಪಾಕಸದ್ಭಾವಾತ್, ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮ- ಬಂಧಃ ಸ್ಯಾತ್ | ಅತಸ್ತಾವಜ್ಞಾನಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮನುಚರಿತವ್ಯಂ ಚ ಯಾವಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಯಾವಾನ್ ಪೂರ್ಣೋ ಭಾವಸ್ತಾವಾನ್ ದೃಷ್ಟೋ ಜ್ಞಾತೋಽನುಚರಿತಶ್ಚ ಸಮ್ಯಗ್ವತಿ | ತತಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜ್ಞಾನೀಭೂತಃ ಸರ್ವಥಾ ನಿರಾಸ್ರವ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ |

ಒಂದುವೇಳೆ ಹೀಗಿದ್ದರೆ (ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಜಘನ್ಯಭಾವವು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದ್ದರೆ) ಜ್ಞಾನಿಯು ಪುನಃ ನಿರಾಸ್ರವ ಹೇಗಾಗುತ್ತಾನೆ ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮತ್ತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಈ ಗಾಥಾಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ - ೧೭೨

ಗಾಥಾರ್ಥ :- [ಜಂ] ಏಕೆಂದರೆ (ದಂಸಣಣಾಣಚರಿತಂ) ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಗಳು [ಜಹಗ್ನ- ಭಾವೇಣ] ಜಘನ್ಯಭಾವದಿಂದ [ಪರಿಣಮದೇ] ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತವೆ [ತೇಣ ದು] ಅದುದರಿಂದ [ಣಾಣೇ] ಜ್ಞಾನಿಯು [ವಿವಿಹೇಣ] ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ [ಪೋಗ್ಗಲಕಮೈಣ] ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಗಳಿಂದ [ಬಜ್ಜದಿ] ಬದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಟೀಕೆ :- ಯಾವನು ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ (ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕ)ವಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮೋಹರೂಪ ಆಸ್ರವಭಾವಗಳ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಶೇಷತೆಯಿದೆ - ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ, ತಿಳಿಯುವ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತ ಜಘನ್ಯಭಾವದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದುವರೆಗೆ ಅವನಿಗೂ ಜಘನ್ಯಭಾವದ ಅನ್ಯಥಾ ಅನುಪಪತ್ತಿಯಿಂದ (ಜಘನ್ಯಭಾವವು ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸದಿರುವುದರಿಂದ) ಯಾವುದರ ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕರ್ಮಕಲಂಕದ ವಿಪಾಕದ ಸದ್ಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಎಷ್ಟು ಪೂರ್ಣಭಾವವಿದೆ ಅಷ್ಟನ್ನು ನೋಡಲು, ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಆಚರಿಸಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅದುವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ತಿಳಿಯುತ್ತ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾದೊಡನೆ ಆಗಿನಿಂದಲೇ ಹಿಡಿದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತ (ಆ ಆತ್ಮನು) ಸರ್ವಥಾ ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ (ಅಜ್ಞಾನಮಯ)ವಾದ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕಜ್ಞಾನವಿದೆ ಅದುವರೆಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಜಘನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ, ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ; ಇದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಬುದ್ಧಿ

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ಸರ್ವಸ್ಯಾಮೇವ ಜೀವಂತ್ಯಾಂ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಸಂತತೌ |

ಕುತೋ ನಿರಾಸ್ರವೋ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಮೇವೇತಿ ಚೇನ್ಮತಿಃ ||೧೧೧೭||

ಪರವೃತ್ತಿ (ಪರಪರಿಣತಿ)ಯು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯರೂಪ ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿರತೆಯರೂಪವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಯು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯರೂಪವಾದ ಪರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಅಸ್ಥಿರತೆಯರೂಪವಾದ ಪರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸ್ವರೂಪದಡೆಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಉನ್ಮುಖಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

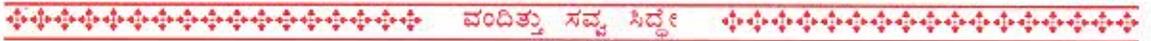
'ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ' ಮತ್ತು 'ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ' - ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೀಗಿದೆ-ಯಾವ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಿವೆ ಮತ್ತು ಯಾವವು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ - ಪರನಿಮಿತ್ತದ ಬಲವಂತತೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ ಅವು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಿವೆ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಯಾವ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ; ಸವಿಕಲ್ಪ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವಂಥ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಜ್ಞಾನವಂತೂ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಆದರೂ ಅವು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿವೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

(ಪಂಚಿತ ರಾಜಮಲ್ಲರವರು ಈ ಕಲಹದ ಟೀಕೆ ಮಾಡುತ್ತ 'ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ' ಮತ್ತು 'ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ'ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ- ಯಾವ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಖಾಂತರ, ಬಾಹ್ಯವಿಷಯಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಪಡೆದು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು ಅವು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವತಃ ಜೀವಕ್ಕೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಅನುಮಾನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ ಆ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿವೆ; ಮತ್ತು ಯಾವ ರಾಗಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಕೇವಲ ಮೋಹೋದಯದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಜೀವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವದಿಲ್ಲ ಅವು ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅವಿನಾಭಾವಿಯಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅವು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.) ||೧೧೧೮||

ಈಗ ಶಿಷ್ಯನ ಆಶಂಕೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ:- '[ಸರ್ವಸ್ಯಾಂ ಏವ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಸಂತತೌ ಜೀವಂತ್ಯಾಂ] ಜ್ಞಾನಿಯ ಸಮಸ್ತ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವದ ಸಂತತಿಯು ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ [ಜ್ಞಾನೀ] ಜ್ಞಾನಿಯು [ನಿತ್ಯಂ ಏವ] ಯಾವಾಗಲೂ [ನಿರಾಸ್ರವಃ] ನಿರಾಸ್ರವನಿದ್ದಾನೆ- [ಕುತಃ] ಎಂದೇಕೆ ಹೇಳಿದೆ?' - [ಇತಿ ಚೇತ್ ಮತಿಃ] ಎಂಬ ಆಶಂಕೆಯು ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ಅದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ||೧೧೧೯||

ಈಗ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಆಶಂಕೆಯ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಗಾಢಾಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಏದೇಣ ಕಾರಣೇಣ ದು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಟೀ ಅಬಂಧಗೋ ಭಣಿದೋ |
ಆಸವಭಾವಾವಾವೇ ಣ ಪಚ್ಚಯಾ ಬಂಧಗಾ ಭಣಿದಾ ||೧೭೬||

ಸರ್ವೇ ಪೂರ್ವನಿಬದ್ಧಾಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಸಂತಿ ಸಮ್ಯಗ್ಭಾಷಣೀಃ |
ಉಪಯೋಗಪ್ರಾಯೋಗ್ಯಂ ಬದ್ಧಂತಿ ಕರ್ಮಭಾವೇನ ||೧೭೭||

ಭೂತ್ವಾ ನಿರುಪಭೋಗ್ಯಾನಿ ತಥಾ ಬಧ್ನಂತಿ ಯಥಾ ಭವಂತ್ಯುಪಭೋಗ್ಯಾನಿ |
ಸಪ್ತಾಷ್ಟವಿಧಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿಭಾವೈಃ ||೧೭೮||

ಸಂತಿ ತು ನಿರುಪಭೋಗ್ಯಾನಿ ಬಾಲಾ ಸ್ತ್ರೀ ಯಥೇಹ ಪುರುಷಸ್ಯ |
ಬಧ್ನಂತಿ ತಾನಿ ಉಪಭೋಗ್ಯಾನಿ ತರುಣೇ ಸ್ತ್ರೀ ಯಥಾ ನರಸ್ಯ ||೧೭೯||

ಏತೇನ ಕಾರಣೇನ ತು ಸಮ್ಯಗ್ಭಾಷಿರಬಂಧಕೋ ಭಣಿತಃ |
ಆಸ್ರವಭಾವಾವಾವೇ ನ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಬಂಧಕಾ ಭಣಿತಾಃ ||೧೮೦||

ಯತಃ ಸದವಸ್ಥಾಯಾಂ ತದಾತ್ಮಪರಿಣೇತಬಾಲಸ್ತ್ರೀವತ್ ಪೂರ್ವಮನುಪಭೋಗ್ಯತ್ವೇಽಪಿ
ವಿಪಾಕಾವಸ್ಥಾಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಯೌವನಪೂರ್ವಪರಿಣೇತಸ್ತ್ರೀವತ್ ಉಪಭೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಉಪಯೋಗ-
ಪ್ರಾಯೋಗ್ಯಂ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಸಂತೋಽಪಿ ಕರ್ಮೋದಯಕಾರ್ಯಜೀವಭಾವಸದ್ಭಾವಾ-
ದೇವ ಬದ್ಧಂತಿ ತತೋ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಯದಿ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಪೂರ್ವಬದ್ಧಾಃ ಸಂತಿ, ಸಂತು;

ಬಂಧರಹಿತನೆಂದು [ಭಣಿದೋ] ಹೇಳಲಾಗಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ [ಆಸವಭಾವಾವಾವೇ] ಆಸ್ರವಭಾವದ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ
[ಪಚ್ಚಯಾ] ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು [ಬಂಧಗಾ] (ಕರ್ಮಗಳ) ಬಂಧಕವೆಂದು [ಣ ಭಣಿದಾ] ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ.

ಟೀಕೆ :- ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವಿವಾಹವಾದೊಡನೆಯೇ ಮೊದಲಂತೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯು
ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸುಳಾದನಂತರ ಮೊದಲೇ ವಿವಾಹಿತಳಾದ ಆ
ಸ್ತ್ರೀಯು ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗಯೋಗ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಭೋಗ್ಯವಾಗಬೇಕು
ಅದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆ ಪುರುಷನ ರಾಗಭಾವದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪುರುಷನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ-ಆಧೀನದಲ್ಲಿ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವವು ಮೊದಲಂತೂ-ಸತ್ತಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ
ವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವಿಪಾಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಇಂಥ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮರೂಪವಾದ
ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿದ್ದರೂ ಅವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಭೋಗ್ಯವಾಗಬೇಕು ಅದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ (ಎಂದರೆ ಉಪಯೋಗದ
ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕನುಸರಿಸಿ), ಕರ್ಮೋದಯದ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಜೀವಭಾವದ ಸದ್ಭಾವದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ
ಬಂಧಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೊದಲು ಕಟ್ಟಿದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ವಿದ್ಯಮಾನವಿದ್ದರೂ

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ಭಾಷಿಣಿ ಅಬಂಧಕನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು |
ಏಕೆಂದರಾಸ್ರವಭಾವದಭಾವದಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬಂಧಕವೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ ||೧೭೬||

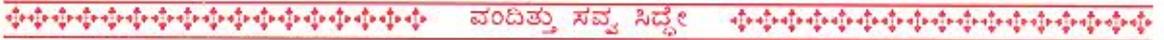
ತಥಾಪಿ ಸ ತು ನಿರಾಸ್ರವ ಏವ, ಕರ್ಮೋದಯಕಾರ್ಯಸ್ಯ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹರೂಪಸ್ಯಾಸ್ರವಭಾವಸ್ಯಾಭಾವೇ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಮಬಂಧಹೇತುತ್ವಾತ್ |

ತಾನೇ ಇರಲಿ; ಆದರೆ ಅವನಂತೂ (ಜ್ಞಾನಿಯಂತೂ) ನಿರಾಸ್ರವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮೋದಯದ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹರೂಪವಾದ ಆಸ್ರವಭಾವವಿದೆ ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷನಿಗೆ ರಾಗಭಾವವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಯಾವನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಅವನನ್ನು ಮೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ, ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಸ್ರವ ಭಾವವಿದ್ದಾಗಲೇ ಉದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂಧಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.)

ಭಾವಾರ್ಥ:- ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳ ಉದಯ ಮತ್ತು ಜೀವದ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಭಾವ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಭಾವವಿದೆ. ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾದಲ್ಲದೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಭಾವಾಸ್ರವವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಧವೂ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಜೀವವು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾವಾಸ್ರವಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಬೇಕು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವವು ಭಾವಾಸ್ರವಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಮತ್ತು ಅನಂತಾನುಬಂಧೀಕಷಾಯದ ಉದಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಭಾವಾಸ್ರವವಂತೂ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಹಾಗೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧೀಕಷಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಂಧವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಕ್ಷಾಯಿಕಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಗೆ ಸತ್ತಾದೊಳಗಿನ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಕ್ಷಯವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧೀಕಷಾಯದ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವಿರತಿ ಮತ್ತು ಯೋಗಭಾವದ್ದೂ ಕ್ಷಯವಾಗಿಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಔಪಶಮಿಕಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಹಾಗೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧೀಕಷಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಪಶಮನದೊಳಗೆ-ಸತ್ತಾದೊಳಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸತ್ತಾದೊಳಗಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಗೂ ಸಮ್ಯಕ್ತಮೋಹನೀಯವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಆರು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ವಿಪಾಕ (ಉದಯ)ದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

ಅವಿರತಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಯಾವ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹದ ಉದಯವು ವಿದ್ಯಮಾನವಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿರತ - ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಿಂಥ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಂಧವು ಅಲ್ಪವಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸಾರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಯು ಚಾರಿತ್ರಮೋಹದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಭಾವದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿರತೆಯರೂಪದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿರತೆಯರೂಪವಾದ ಯುಕ್ತತೆಯು ನಿಶ್ಚಯದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತತೆಯೇ ಆಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮ್ಯಗ್ಗೃಷ್ಟಿಗೆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನು ಕರ್ಮದ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮೋದಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದುವರೆಗೇನೇ ಅವನು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಉದಯದ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ ಆಗಿ ಪರದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜ್ಞಾತಾನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ

(ಮಾಲಿನಿ)

ವಿಜಹತಿ ನ ಹಿ ಸತ್ತಾಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಪೂರ್ವಬದ್ಧಾಃ
 ಸಮಯಮನುಸರಂತೋ ಯದ್ಯಪಿ ದ್ರವ್ಯರೂಪಾಃ |
 ತದಪಿ ಸಕಲರಾಗದ್ವೇಷವೋಹವ್ಯದಾಸಾ-
 ದವತರತಿ ನ ಜಾತು ಜ್ಞಾನಿನಃ ಕರ್ಮಬಂಧಃ ||೧೧೮||

(ಅನುಷ್ಠುಪು)

ರಾಗದ್ವೇಷವಿವೋಹಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಯದಸಂಭವಃ |
 ತತ ಏವ ನ ಬಂಧೋಽಸ್ಯ ತೇ ಹಿ ಬಂಧಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್ ||೧೧೯||

ಸಮ್ಯಗ್ವೃಷ್ಟಿಯಾದನಂತರ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹದ ಉದಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಜ್ಞಾನೀ ಮತ್ತು ಬಂಧರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಉದಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀವನು ಆದರಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಭಾವಗಳಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದುವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನೀ ಮತ್ತು ಬಂಧಯುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನೀ-ಅಜ್ಞಾನೀ ಮತ್ತು ಬಂಧ-ಅಬಂಧಗಳ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಜೀವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಅವನು ಸರ್ವಥಾ ನಿರಾಸ್ರವನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಲತರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಃ- [ಯದ್ಯಪಿ] ಆದಾಗ್ಯೂ [ಸಮಯಂ ಅನುಸರಂತಃ] ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮಯದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವಂಥ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉದಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥ) [ಪೂರ್ವಬದ್ಧಾಃ] ಪೂರ್ವಬದ್ಧ (ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನ-ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಲ್ಪಟ್ಟ) [ದ್ರವ್ಯರೂಪಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾಃ] ದ್ರವ್ಯರೂಪದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು [ಸತ್ತಾಂ] ತಮ್ಮ ಸತ್ತಾವನ್ನು [ನ ಹಿ ವಿಜಹತಿ] ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ (ಅವು ಸತ್ತಾದೊಳಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ), [ತದಪಿ] ಆದರೂ [ಸಕಲರಾಗದ್ವೇಷವೋಹವ್ಯದಾಸಾತ್] ಎಲ್ಲ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ [ಜ್ಞಾನಿನಃ] ಜ್ಞಾನಿಗೆ [ಕರ್ಮಬಂಧಃ] ಕರ್ಮಬಂಧವು [ಜಾತು] ಎಂದೂ [ಅವತರತಿ ನ] ಅವತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ-ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥಃ- ಜ್ಞಾನಿಗೂ ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಸತ್ತಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಿವೆ ಮತ್ತು ಅವು ತಮ್ಮ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಭಾವಗಳ ಅಭಾವವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹದ ಅಭಾವವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ||೧೧೮||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂಥ ಮುಂಬರುವ ಗಾಥೆಗಳ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಲತಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಾ ನ ಸಂತಿ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞೇಃ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿತ್ವಾನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತೇಃ | ತದಭಾವೇ ನ ತಸ್ಯ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಹೇತುತ್ವಂ ಬಿಭ್ರತಿ, ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾನಾಂ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಹೇತುತ್ವಸ್ಯ ರಾಗಾದಿಹೇತುತ್ವಾತ್ | ತತೋ ಹೇತುಹೇತ್ವಭಾವೇ ಹೇತುಮದಭಾವಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಾಸ್ತಿ ಬಂಧಃ |

ಟೀಕೆ :- ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿತ್ವದ ಅನ್ಯಥಾ ಅನುಪಪತ್ತಿಯಿದೆ (ಎಂದರೆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವಾದಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿತ್ವವು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ); ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ (ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ) ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದ (ಎಂದರೆ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೆ) ಹೇತುತ್ವವನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮದ ಹೇತುತ್ವದ ಹೇತುಗಳು ರಾಗಾದಿಕಗಳಾಗಿವೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇತುವಿನ ಕಾರಣದ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೇತುವಂತನ (ಎಂದರೆ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಕಾರಣವಿದೆ ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದ) ಅಭಾವವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಇಲ್ಲಿ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವಾದಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿತ್ವವು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಗಳ ಅಭಾವವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಸಹಿತವಾದ ರಾಗಾದಿಗಳಿಗೇನೇ ರಾಗಾದಿಗಳೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಯಾದನಂತರ ಯಾವ ಕೆಲವು ಚಾರಿತ್ರಮೋಹಸಂಬಂಧದ ರಾಗವು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಲ್ಲ; ಅದು ಗೋಚರವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ ಭಾವಾಸ್ರವದ ಎಂದರೆ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳ ಅಭಾವವಿದೆ. ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಬಂಧದ ಹೇತುವಾಗುವಲ್ಲಿ ಹೇತುಭೂತಗಳಾದ ಯಾವ ರಾಗದ್ವೇಷಮೋಹಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ಅಭಾವವು ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ-ಜ್ಞಾನಿಗೆ-ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಯೋಗ್ಯವೇ ಇದೆ. 'ಜ್ಞಾನಿ' ಶಬ್ದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ- ೧) ಮೊದಲಂತೂ ಯಾವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ ಅವನು ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ; ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿವೆ. ೨) ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಮ್ಯಕ್ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾದರೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಿಗೇ ಸಮ್ಯಕ್ಜ್ಞಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅವನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ. ೩) ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಹೋದರೆ ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರಸ್ವರು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಐದು ಭಾವಗಳ ಕಥನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಸ್ತೇರಡನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕಾಂತದ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳು ನಿರ್ಬಾಧರೂಪದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ; ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತದಿಂದ ಯಾವುದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಬಂಧವಾಗದಿರುವುದು ಶುದ್ಧನಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಆ ಶುದ್ಧನಯದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರುವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಯಥಾ ಪುರುಷೇಣಾಹಾರೋ ಗೃಹೀತಃ ಪರಿಣಮತಿ ಸೋಽನೇಕವಿಧಮ್ |
ಮಾಂಸವಸಾರುಧಿರಾದೀನ್ ಭಾವಾನ್ ಉದರಾಗ್ನಿಸಂಯುಕ್ತಃ ||೧೭೯||

ತಥಾ ಜ್ಞಾನಿಸ್ತು ಪೂರ್ವಂ ಯೇ ಬದ್ಧಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಬಹುವಿಕಲ್ಪಮ್ |
ಬದ್ಧಂತಿ ಕರ್ಮ ತೇ ನಯಪರಿಹೀನಾಸ್ತು ತೇ ಜೀವಾಃ ||೧೮೦||

ಯದಾ ತು ಶುದ್ಧನಯಾತ್ ಪರಿಹೀಣೋ ಭವತಿ ಜ್ಞಾನೀ ತದಾ ತಸ್ಯರಾಗಾದಿಸದ್ಭಾವಾತ್, ಪೂರ್ವಬದ್ಧಾಃ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಾಃ, ಸ್ವಸ್ಯ ಹೇತುತ್ವಹೇತುಸದ್ಭಾವೇ ಹೇತುಮದ್ಭಾವಸ್ಯಾನಿವಾರ್ಯತ್ವಾತ್, ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿಭಾವೈಃ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮ ಬಂಧಂ ಪರಿಣಮಯಂತಿ | ನ ಚೈತದಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಪುರುಷಗೃಹೀತಾಹಾರಸ್ಯೋದರಾಗ್ನಿನಾ ರಸರುಧಿರಮಾಂಸಾದಿಭಾವೈಃ ಪರಿಣಾಮಕರಣಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ |

ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂದು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದ ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಾದನಂತರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಶುದ್ಧನಯವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ||೧೭೯||

ಈಗ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತದ ಮುಖಾಂತರ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ, -

ಗಾಥೆ-೧೭೯-೧೮೦

ಗಾಥಾರ್ಥಃ- [ಜಹ] ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ [ಪುರಿಸೇಣ] ಪುರುಷನ ಮುಖಾಂತರ [ಗಹಿದೋ] ಗೃಹಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ [ಆಹಾರೋ] ಯಾವ ಆಹಾರವಿದೆ [ಸೋ] ಅದು [ಉದರಗ್ನಿ ಸಂಜುತೋ] ಉದರಾಗ್ನಿಯ ಸಂಯೋಗ ಪಡೆದು [ಅಣೇಯವಿಹಂ] ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ [ಮಾಂಸವಸಾರುಹಿರಾದೀ] ಮಾಂಸ, ನೆಣ, ರಕ್ತ ಮೊದಲಾದ [ಭಾವೇ] ಭಾವರೂಪವಾಗಿ [ಪರಿಣಮದಿ] ಪರಿಣಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ, [ತಹ ದು] ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ [ಣಾಣಿಸ್ಸ] ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ (ಪುಷ್ಪಂ ಬದ್ಧಾ) ಮೊದಲು ಕಟ್ಟಿದ [ಜೇ ಪಚ್ಚಯಾ] ಯಾವ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ತವಗಳಿವೆ [ತೇ] ಅವು [ಬಹುವಿಯಪ್ಪಂ] ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ [ಕರ್ಮಂ] ಕರ್ಮವನ್ನು [ಬಜ್ಜಂತೇ] ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ; - [ತೇ ಜೀವಾ] ಹೀಗೆ ಆ ಜೀವಗಳು [ಣಯಪರಿಹೀಣಾ ದು] ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗಿವೆ. (ಜ್ಞಾನಿಯು ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ.)

ಟೀಕೆ :- ಯಾವಾಗ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ರಾಗಾದಿಭಾವಗಳ ಸದ್ಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಬಂಧವಾದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು, ತಮ್ಮ (-ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ) ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೇತುತ್ವದ ಹೇತುವಿನ ಸದ್ಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರಣವುಳ್ಳ ಭಾವದ (-ಕಾರ್ಯಭಾವದ) ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ ಭಾವದಿಂದ ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮವನ್ನು ಬಂಧರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಇಲ್ಲ (ಎಂದರೆ ಇದರ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ) ; ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ನೆಣ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವಾಗ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶುದ್ಧನಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ರಾಗಾದಿ ಭಾವಗಳ ಸದ್ಭಾವವಿರುತ್ತದೆ, ರಾಗಾದಿಭಾವಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ತವಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಮಣವರ್ಗಣೆಯು ಬಂಧರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ

(ಅನುಷ್ಠುಪ್ಪು)

ಇದಮೇವಾತ್ರ ತಾತ್ರರ್ಯಂ ಹೇಯಃ ಶುದ್ಧನಯೋ ನಹಿ |
ನಾಸ್ತಿ ಬಂಧಸ್ತದತ್ಯಾಗಾತ್ತ್ಯಾಗಾದ್ಬಂಧ ಏವ ಹಿ ||೧೧೨||

(ಶಾರ್ದೂಲವಿಕೀರ್ಮಿತಂ)

ಧೀರೋದಾರಮಹಿಮ್ನುನಾದಿನಿಧನೇ ಬೋಧೇ ನಿಬದ್ಧನ್ ದೃತಿಂ
ತ್ಯಾಜ್ಯಃ ಶುದ್ಧನಯೋ ನ ಜಾತು ಕೃತಿಭಿಃ ಸರ್ವಂಕಷಃ ಕರ್ಮಣಾಮ್ |
ತತ್ರಸ್ಥಾಃ ಸ್ವಮರೀಚಿಚಕ್ರಮಚಿರಾತ್ಸಂಹ್ಯತ್ಯ ನಿಯಂಧುಹಿಃ
ಪೂರ್ಣಂ ಜ್ಞಾನಘನೋಘಮೇಕಮಚಲಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಶಾಂತಂ ಮಹಃ ||೧೧೩||

“ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪುದ್ಗಲಕರ್ಮವನ್ನು ಬಂಧರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮನ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ”ಂದು ಯಾವ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದು ನಿಮಿತ್ತದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ “ದ್ರವ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಿರುವಾಗ ಕಾರ್ಮಣವರ್ಗಣೆಯು ತಾನೇ ಬಂಧರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ”ಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈಗ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಥನದ ತಾತ್ರರ್ಯರೂಪವಾದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಅತ್ರ] ಇಲ್ಲಿ [ಶುದ್ಧನಯಃ ನ ಹಿ ಹೇಯಃ] ಶುದ್ಧನಯವು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ; [ಹಿ] ಏಕೆಂದರೆ [ತತ್ - ಅತ್ಯಾಗಾತ್ ಬಂಧಃ ನಾಸ್ತಿ] ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ (ಕರ್ಮದ) ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು [ತತ್-ತ್ಯಾಗಾತ್ ಬಂಧಃ ಏವ] ಅದರ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಬಂಧವೇ ಆಗುತ್ತದೆ, [ಇದಂ ಏವ ತಾತ್ರರ್ಯಂ] ಇದೇ ತಾತ್ರರ್ಯವಿದೆ. ||೧೧೨||

‘ಶುದ್ಧನಯವು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ’ - ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ಧೀರ-ಉದಾರ-ಮಹಿಮ್ನು ಅನಾದಿನಿಧನೇ ಬೋಧೇ ದೃತಿಂ ನಿಬದ್ಧನ್ ಶುದ್ಧ-ನಯಃ] ಧೀರ (ಚಲಾಚಲವಿಲ್ಲದ) ಮತ್ತು ಉದಾರ (ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ) ಯಾವುದರ ಮಹಿಮೆಯಿದೆ ಅಂಥ ಅನಾದಿನಿಧನವಾದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ (ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಶುದ್ಧನಯವು- [ಕರ್ಮಣಾಂ ಸರ್ವಂಕಷಃ] ಅದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವಂತಹುದಿದೆ - [ಕೃತಿಭಿಃ] ಪವಿತ್ರ ಧರ್ಮಾತ್ಮ (ಸಮ್ಯಕ್ಗೃಹ್ಯ) ಪುರುಷರುಗಳಿಂದ [ಜಾತು] ಎಂದೂ [ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಃ] ಬಿಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. [ತತ್ರಸ್ಥಾಃ] ಶುದ್ಧನಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಆ ಪುರುಷರು, [ಬಹಿಃ ನಿಯಂತ್ ಸ್ವಮರೀಚಿ-ಚಕ್ರಂ-ಅಚಿರಾತ್ ಸಂಹ್ಯತ್ಯ] ಹೊರ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕಿರಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಎಂದರೆ ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪರೋನ್ಮುಖವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಟಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು) ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, [ಪೂರ್ಣಂ ಜ್ಞಾನ-ಘನ-ಓಘಂ ಏಕಂ ಅಚಲಂ ಶಾಂತಂ ಮಹಃ] ಪೂರ್ಣ, ಜ್ಞಾನಘನದ ಪುಂಜರೂಪ, ಏಕ, ಅಚಲ, ಶಾಂತವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು-ತೇಜಃಪುಂಜವನ್ನು [ಪಶ್ಯಂತಿ] ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಂ)

ರಾಗಾದೀನಾಂ ಝಗಿತಿ ವಿಗಮಾತ್ಸರ್ವತೋಽಪ್ಯಾಸ್ರವಾಣಾಂ

ನಿತ್ಯೋದ್ಯೋತಂ ಕಿಮಪಿ ಪರಮಂ ವಸ್ತು ಸಂಪಶ್ಯತೋಽಂತಃ |

ಸ್ವಾರಸ್ವಾರ್ಯಃ ಸ್ವರಸವಿಸರೈಃ ಪ್ಲಾವಯತ್ಸರ್ವಭಾವಾ-

ನಾಲೋಕಾಂತಾದಚಲಮತುಲಂ ಜ್ಞಾನಮನ್ಮಗ್ನಮೇತತ್ ||೧೨೪||

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಶುದ್ಧನಯವು ಜ್ಞಾನದ ಸಮಸ್ತ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ ಹಾಗೂ ಪರ-ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವಂತಹ ಸಮಸ್ತ ಭಾವಗಳನ್ನು ಗೌಣಮಾಡಿ, ಆತ್ಮನನ್ನು ಶುದ್ಧವೂ, ನಿತ್ಯವೂ, ಅಭೇದರೂಪವೂ, ಒಂದು ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರವೂ ಆಗಿ ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಣತಿಯು ಶುದ್ಧನಯದ ವಿಷಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರ-ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧನಯದ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುವಂಥ ಜೀವರುಗಳು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ವಿಶೇಷವ್ಯಕ್ತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಶುದ್ಧನಯದಲ್ಲಿ (ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧತೆಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ) ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾದನಂತರ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವೂ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೂ, ಅಮೂರ್ತಿಕಪುರುಷಾಕಾರವೂ, ವೀತರಾಗ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವೂ ಆಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧನಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶುದ್ಧನಯದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜಿಜೀವರುಗಳು ಶುದ್ಧನಯದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಾರದೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ||೧೨೩||

ಈಗ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಸ್ರವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಆ ಜ್ಞಾನದ ಮಹಿಮೆಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, —

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ :- [ನಿತ್ಯ-ಉದ್ಯೋತಂ] ಯಾವುದರ ಉದ್ಯೋತ (ಪ್ರಕಾಶ)ವು ನಿತ್ಯವಾಗಿದೆ ಅಂಥ [ಕಿಂ ಅಪಿ ಪರಮಂ ವಸ್ತು] ಯಾವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುವನ್ನು [ಅಂತಃ ಸಂಪಶ್ಯತಃ] ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಂಥ ಪುರುಷನಿಗೆ, [ರಾಗಾದೀನಾಂ ಆಸ್ರವಾಣಾಂ] ರಾಗಾದಿ ಆಸ್ರವಗಳು [ಝಗಿತಿ] ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ [ಸರ್ವತಃ ಅಪಿ] ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ (ವಿಗಮಾತ್) ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ, [ಏತತ್ ಜ್ಞಾನಂ] ಈ ಜ್ಞಾನವು [ಉನ್ಮಗ್ನಂ] ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ - (ಸ್ವಾರಸ್ವಾರ್ಯಃ) ಯಾವ ಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯಂತಾತ್ಯಂತ (-ಅನಂತಾನಂತ) ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ [ಸ್ವರಸವಿಸರೈಃ] ನಿಜರಸದ ಪ್ರಸಾರದಿಂದ [ಆಲೋಕ-ಅಂತಾತ್] ಲೋಕದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ [ಸರ್ವಭಾವಾನ್] ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳನ್ನು [ಪ್ಲಾವಯತ್] ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, [ಅಚಲಂ] ಆ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗಿನಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಚಲವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕಟವಾದನಂತರ ಯಾವತ್ತೂ ಹೇಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ-ಚಲಾಯಮಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು [ಆತುಲಂ] ಆ ಜ್ಞಾನವು ಅತುಲವಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ಯಾವ ಪುರುಷನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರವಾದ ಪರಮವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧನಯದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರನಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಆ ಪುರುಷನಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರಾಗಾದಿ ಆಸ್ರವಭಾವಗಳ ಅಭಾವವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗಿ, ಎಲ್ಲ ಅತೀತ, ಅನಾಗತ ಮತ್ತು

೧೩ ಅಸ್ರವೋ ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಃ |

೧೩ ಶ್ರೀಮದಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಮಯಸಾರವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಮಾತ್ಮಖ್ಯಾತೌ
ಆಸ್ರವಪ್ರರೂಪಕಃ ಚತುರ್ಥೋಽಂಕಃ ||

ವರ್ತಮಾನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥ ನಿಶ್ಚಲವಾದ, ಅಶುಲವಾದ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.
ಆ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಹಾನವಾಗಿದೆ, ಅದರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ||೧೨೪||

ಟೀಕೆ :- ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಸ್ರವವು (ರಂಗಮಂಟಪದಿಂದ) ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ :- ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಆಸ್ರವದ ಸೋಗು ಬಂದಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನವು ಅದರ ಯಥಾರ್ಥ
ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಯೋಗಕಷಾಯಮಿಥ್ಯಾತ್ವಅಸಂಯಮಗಳಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾಸ್ರವವೆಂದಾಗಮ ಪೇಳಿದ
ರಾಗದ್ವೇಷವಿವೋಹವಿಭಾವಗಳಜ್ಞಾನಮಯವಾದೀ ಭಾವಾಸ್ರವಗಳೆಂದಿದೆ
ಯಾವ ಮುನಿಗಳಿದ ತಿಳಿದು ಪಾಲಿಪರವರು ಋದ್ಧಿಗಳ ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷದ
ನೆಲೆಯನ್ನೆದಿಹರವರ್ಗನಮಿಸುವೆನು ವಿನಮ್ರನಾಗಿ ಮನವಚಕಾಯದಿಂದ

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸಮಯಸಾರದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ್ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವ ಪ್ರಣೀತ
ಶ್ರೀ ಸಮಯಸಾರ ಪರಮಾಗಮದ ಶ್ರೀಮದ್ ಅಮೃತಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ವಿರಚಿತ
ಆತ್ಮಖ್ಯಾತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ರವದ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡುವ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

